

ที่ระลึก
ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ ปณฺณสาโร
(สิทธิ โรจนวิภาต)

ญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ณ เมรุวัดสุนทรธรรมทาน (แค นางเลิ้ง)

๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๓

ที่ระลึก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ ปณฺณสาโร

(สิทธิ โรจนวิภาต)

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ณ เมรุวัดสุนทรธรรมทาน (แค นางเลิ้ง)

๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๓

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ ปณฺณสาโร

(สิทธิ์ โรจนวิภาต)

ชาตะ ๒๒ ธันวาคม ๒๔๓๕ มรณะ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓

ขอกราบขอบพระคุณแด่ท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพพระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (สิทธิ โรจนวิภาต)

หากมีสิ่งใดบกพร่อง หรือ ไม่เรียบร้อยประการใด ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย ฯ

ภรรยา และบุตรธิดา

ขอกราบขอบพระคุณคณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตรโดยเฉพาะพระเดชพระคุณท่านเจ้าอาวาสท่านเจ้าคุณพระธรรมกิตติโสภณ และท่านเจ้าคุณพระราชกิตติเวที ที่ได้กรุณาช่วยเหลืออุปการะเป็นเจ้าภาพในงานศพ พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (สิทธิ โรจนวิภาต) ด้วยดีตลอดงาน

จาก บุตรธิดา

รายการบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพ

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (สิทธิ โรจนวิภาต)

ณ หอสมุด ป. กิตติวัน วัดเบญจมบพิตร

วันเสาร์ที่	๑๒ ธ.ค. ๒๕๑๓	คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตร	เป็นเจ้าภาพ
วันอาทิตย์ที่	๑๓ ธ.ค. ๒๕๑๓	นายกิตติ นางคมคาย อภิบาล	เป็นเจ้าภาพ
วันจันทร์ที่	๑๔ ธ.ค. ๒๕๑๓	มูลนิธิเบญจมบพิตร ฯ และ นายสนิท วิไลจิตร อธิบดีกรมการปกครอง	เป็นเจ้าภาพ
วันอังคารที่	๑๕ ธ.ค. ๒๕๑๓	วงศ์ญาติ "โรจนวิภาต"	เป็นเจ้าภาพ
วันพุธที่	๑๖ ธ.ค. ๒๕๑๓	นายเทียน อัชชกุล อธิบดีกรมแรงงาน	เป็นเจ้าภาพ
วันพฤหัสบดีที่	๑๗ ธ.ค. ๒๕๑๓	ฯ พณ ฯ ถวิล สุนทรศารทูล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย	เป็นเจ้าภาพ
วันศุกร์ที่	๑๘ ธ.ค. ๒๕๑๓	นายชำนาญ ยุวบูรณ์	เป็นเจ้าภาพ

กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์

(สิทธิ โรจนวิภาต)

วันเสาร์ที่ ๑๙ ธ.ค. ๒๕๑๓

ณ วัดเบญจมบพิตร

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๓.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

เวลา ๑๔.๐๐ น. มาติกา – บังสุกุล

ณ วัดสุนทรธรรมทาน (แค นางเลิ้ง)

เวลา ๑๕.๐๐ น. นำศพตั้งบนฌาปนสถาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิงศพ

เจ้าภาพ

คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตร

และบุตรธิดา

คุณพ่อ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (สิทธิ์ โรจนวิภาต)

ชาตะ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

มรณะ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

คำนำ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (เสียง โรจนวิภาต) เปรียญเอก ที่วัดสัมพันธวงศาราม นางเลื่อน พระมหา-หนูสิริ บุตรีของท่าน มีกุศลเจตนาจะพิมพ์แบบไหว้พระสวดมนต์ซึ่งท่านบิดาเป็นผู้เรียบเรียงไว้ เพื่อแจกเป็นที่ระลึกในงาน และเพื่อเป็นธรรมทานอุทิศส่วนกุศลแด่ท่านบิดาของตน ด้วยความกตัญญูกตเวทีอันเป็นคุณธรรมของสัตบุรุษในพระพุทธศาสนา ขอกุศลที่เกิดแต่ธรรมทานนี้ กับทั้งบุญกุศลทั้งปวงที่นางสิริได้บำเพ็ญอุทิศ จงเป็นพลวปัจจัยอำนวยอิฏฐวิบาก-มนุญผลอันเป็นที่เจริญใจ แด่พระภิกษุหลวงบรรณสาร-ประสิทธิ์ โดยควรแก่ฐานะในสัมปรายภพทุกประการ ทุกเมื่อเทอญ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช
๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๓

คำปรารภ

ของ

เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ (สิทธิ โรจนวิภาต) ปณฺณสาโร ได้เข้ามารับการบรรพชาอุปสมบทในพระธรรมวินัย เป็นภิกษุในสำนักเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถระ เมื่อเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะใหม่ ๆ ที่สมเด็จพระวันรัต คือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ตั้งแต่บัดนั้นจนถึงบัดนี้เวลาถึงมรณภาพ เป็นเวลา ๒๔ พรรษา ได้รับใช้ในเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ พระอุปัชฌาย์ และกิจการของวัดเบญจมบพิตร มาเป็นอันมาก ชีวิตในความเป็นฆราวาส เป็นอย่างไร ไม่รู้ จักไม่กล่าวถึง เป็นแต่ท่านเคยปรารภว่า มีคนว่าท่านว่า หลวงบรรณ ฯ บวชไม่เกิน ๗ วันก็จักอยู่ไม่ได้ แต่แล้วความข้อนั้นก็เป็นอันตกไป เพราะท่านบวชอยู่ถึง ๒๔ พรรษา

ในชีวิตความเป็นพระภิกษุ ฯ ประโยชน์ส่วนตน พระภิกษุหลวงบรรณสารประสิทธิ์ นับได้ว่าเป็นตัวอย่างของผู้บวชภายแก่ได้ดีรูปหนึ่ง นับตั้งแต่ได้บวชแล้ว เป็นผู้สนใจศึกษาหาความรู้ในธรรมวินัย เพื่อเป็นปัจจัยให้ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยโดยชอบ เป็นผู้มีศีลาจารวัตร

โดยสมควร เป็นผู้พยายามฝึกฝนอบรมตนด้วยสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา จนสามารถห้ามใจได้จากอารมณ์นั้น ๆ เว้นแต่อย่างเดียวที่ยังแก้ไม่ค่อยจะได้ คือความใจร้อน หรือความมุ่งหวังที่จะให้สำเร็จทันใจในเมื่อท่านตั้งใจอย่างไร ด้วยเจตนาดีคือมุ่งที่จะให้เป็นความดีแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว ท่านจะเคี่ยวเข็นจะพยายาม เช่นพยายามพูดและพูด จนบางครั้งฟังไม่ทัน ท่านจะกล่าวย้ำเสมอว่า "เข้าใจไหม ๆ" อยู่เสมอทุกตอนแห่งคำพูดก็ว่าได้ หรือบางครั้งท่านอาจพูดอย่างแรง ๆ ก็ได้ จนบางคนเห็นว่าท่านพูดแรงเกินไปก็มี แต่ทั้งนี้ไม่มีอะไรเป็นที่เคลือบแฝง เป็นแต่เจตนาดีของท่านรุนแรงไปเท่านั้น เพราะเมื่อพิจารณาอย่างใกล้ชิดแล้วก็จะพึงเห็นได้ และเพราะเจตนาดีรุนแรงของท่านนี้เอง จึงเป็นเหตุหนึ่งซึ่งไม่ควรจะใกล้ชิดกับท่านมากนัก ห่าง ๆ ไว้ได้เป็นการดี เพราะเมื่อใกล้ชิดนักแล้ว บางครั้งถ้าอารมณ์ของเราไม่ดี ก็อาจจะเป็นเหตุโกรธท่านก็ได้ ท่านเป็นพระหลวงตาที่ไม่โลภ แต่เป็นผู้มีเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เลี้ยงเด็กเลี้ยงเล็กเลี้ยงพระภิกษุสามเณร และเพราะเหตุนี้ จึงเป็นเหตุหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่วัดเบญจมบพิตรอย่างยิ่ง คือ "มูลนิธิเบญจมบพิตร" อันเป็นประโยชน์ส่วนรวม ฯ

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ เป็นผู้มีเจตนาดีมุ่งหวังที่จะให้เกิดประโยชน์แก่วัดเบญจมบพิตรมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยถือว่าเมื่อเป็นเด็กก็เป็นเด็กวัดเบญจมบพิตร เมื่อมาบวชก็มาบวชอยู่วัดเบญจมบพิตร และด้วยพระบารมีในสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า รัชกาลที่ ๕ และพระคุณธรรมในเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช กิตติโสภณมหาเถระ

จึงสามารถบวชได้ยั่งยืนนาน เหตุนั้นจึงได้พยายามกระทำในสิ่งอันจะก่อประโยชน์ให้แก่วัดเบญจมบพิตร คือก่อตั้งมูลนิธิขึ้น โดยได้บริจาคตั้งทุนเป็นทุนเริ่มแรกจำนวน ๒๒,๐๐๐ บาท และพยายามทำระเบียบมูลนิธิและตราสารมูลนิธิขึ้น โดยอาศัยความรู้ทางกฎหมายของท่านเป็นหลัก พร้อมกับได้ขอร้องทางกระทรวงมหาดไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่ทางมูลนิธิไปช่วยร่างให้จนสามารถทำระเบียบและตราสารมูลนิธิเบญจมบพิตรให้แปลกจากระเบียบและตราสารมูลนิธิอื่น ๆ โดยทั่วไป และถือเป็นแบบอย่างของตราสารและระเบียบแห่งมูลนิธิได้เป็นอย่างดีในปัจจุบัน เพราะตราสารและระเบียบมูลนิธิเบญจมบพิตรนั้น หลักการสำคัญสำหรับควบคุมอำนวยการมูลนิธิให้เป็นหลักฐานมั่นคงนั้น ประกอบด้วยบุคคลผู้ควบคุม ๓ ฝ่ายด้วยกัน คือเจ้าอาวาส ๑ พระกรรมการกำกับมูลนิธิ ๑ กรรมการฝ่ายคฤหัสถ์เป็นกรรมการจัดการ ๑ บุคคลทั้ง ๓ ฝ่ายนี้ต่างช่วยกันบริหารรักษาผลประโยชน์ของมูลนิธิให้เป็นไปถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ของท่านผู้บริจาคตั้งเป็นทุนไว้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีใครจะใช้จ่ายดอกผลแห่งมูลนิธิได้ด้วยลำพังตนเอง ต่างอาศัยกันและกันรักษาประโยชน์ของมูลนิธิ หากจะมีฝ่ายใดพลาดพลั้งอีกฝ่ายหนึ่งก็ตักเตือนแนะนำเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงต่างจากมูลนิธิอื่นซึ่งประธานกรรมการอาจใช้ผลประโยชน์ ของมูลนิธิได้ด้วยตนเองตลอด เพราะเป็นบุคคลคนเดียวกัน คือเป็นเจ้าอาวาส เป็นประธานกรรมการ เหตุนั้นมูลนิธิเบญจมบพิตรจึงมีหลักฐานมั่นคงและอำนวยประโยชน์ให้แก่วัดเบญจมบพิตรมากที่สุดในปัจจุบัน

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ มีโรคประจำร่างกายตามคติธรรมดาของสังขารหลายโรค โดยเฉพาะที่หัวใจ ได้พยายามเยียวยาบำบัดมาโดยลำดับ มาระยะ ๒–๓ ปีนี้ อาการของโรคประเดี๋ยวเป็นโน่นเป็นนี่ล่ำไป จนไม่สามารถที่จะปฏิบัติกิจวัตรได้เป็นประจำ แต่ถึงอย่างนั้นเมื่อถึงวันอุโบสถสังฆกรรมก็มิได้ขาด จนมาถึงปีนี้ มีอาการโรคทางหัวใจมากขึ้น จนไม่สามารถลงฟังพระปาฏิโมกข์ได้ และเมื่อต้นพรรษา อาการของโรคก็กำเริบมากขึ้น จึงได้ไปรับการเยียวยาบำบัดที่โรงพยาบาลรามาธิบดี พออาการดีขึ้นจึงได้กลับมาอยู่ที่วัด แต่รู้สึกว่ามีอาการความเบื่อหน่ายในชีวิตยิ่งขึ้น และขอมรณภาพอย่างสงบ แต่อาการอื่น ๆ ก็ไม่สู้รุนแรงนัก แต่แล้วก็ไม่พ้นความเป็นนิจจังของสังขารไปได้ คือเกิดมาแล้วต้องตายแน่ จึงได้ถึงมรณภาพด้วยความสงบสมประสงค์ ในคืนวันศุกร์ ตอนระยะวันเสาร์ คือเวลา ๒๔.๐๐ น. ล่วงแล้ว เข้าสู่วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์ เมื่อมีชีวิตอยู่ได้สั่งลูกสั่งญาติไว้ว่า "ตายวันนี้ เผาวันพรุ่ง" เพราะไม่ต้องการรบกวนคนอื่นมากนัก แต่ข้าพเจ้าไม่ได้รับคำบอกกล่าวอย่างนั้น ประกอบกับเป็นผู้มีความดี มีญาติมิตรและลูกศิษย์ลูกหามาก โดยเฉพาะได้ประกอบความดีไว้กับวัดเบญจมบพิตรไว้มาก ถึงแม้ชีวิตในเพศฆราวาสวิสัยจะเป็นไปอย่างไร แต่ชีวิตของความเป็นพระภิกษุ ชื่อว่าเป็นไปดี สมควรแก่ความที่ควรได้รับยกย่องว่า "ตโม โชติปรายโน" มืดมา แต่สว่างไป ข้าพเจ้าจึงได้

จัดให้ตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่หอสมุด ป. กิตติวัน เป็นเวลา ๗ วัน ตามประเพณีนิยม

ขอกุศลสัมมาปฏิบัติ ที่คณะสงฆ์วัดเบญจมบพิตร, สมาคมเบญจมบพิตร ฯ มูลนิธิเบญจมบพิตร, และที่ญาติมิตรทั้งหลายได้ปฏิบัติบำเพ็ญให้เป็นไปแล้ว จงได้ทราบถึงพระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์โดยญาณวิถีทางใดทางหนึ่งแล้วอนุโมทนาสำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัยกุศลเพิ่มเติมเสริมบุญบารมีที่ได้บำเพ็ญไว้แล้วให้ภิยโยยิ่งขึ้นไป เพื่อได้ประสพอิฐวิบุลมนุญผลประโยชน์สุขโดยฐานนิยมในสัมปรายภพนั้น ๆ ทุกประการ ฯ

ความดีความงามของพระภิกษุหลวงบรรณสารประสิทธิ์ ยังมีที่ควรนำมาพรรณนาอยู่อีกหลายประการ แต่เวลาสำหรับเขียนมีเพียงเท่านี้ จึงขอยุติเท่านี้ หากผิดพลั้งประการใด ก็ขอได้เห็นใจ เพราะมีเวลานึกคิดแล้วนำมาเรียบเรียงน้อยเต็มที ฯ

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๓

พระธรรมกิตติโสภณ

เจ้าอาวาส

ท่านพ่อที่เคารพรัก

ท่านพ่อเป็นสุดที่เคารพรักและอาลัยของลูก

เมื่อเวลาประมาณตี ๕.๐๐ น. เศษ ของวันเสาร์ที่ ๑๒ ธ.ค. ๒๕๑๓ ท่านเจ้าคุณราชกิตติเวทีได้โทรศัพท์มาบอกลูกว่า ท่านพ่อของลูกได้มรณภาพเสียแล้ว เมื่อเวลาตี ๔.๔๕ น. แม้ว่าลูกจะได้รู้ล่วงหน้ามาก่อนจากหมอ และท่านพ่อได้เรียกลูกไปสั่งล่วงหน้า สัก ๒–๓ วันแล้วก็ตาม เพราะท่านพ่อได้เริ่มป่วยเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๓ และออดแอดมาตลอดพรรษานี้ ถึงกระนั้นลูกก็ตัวชาไปทั้งตัวเมื่อท่านพ่อจะไม่มีโอกาสได้กลับมาเห็นหน้าลูก ๆ อีกต่อไป ลูกเศร้าใจและเสียใจจนบอกไม่ถูก เมื่อนึกถึงคำพูดต่าง ๆ ที่ได้เคยอบรมสั่งสอนลูกว่า พ่อเป็นผู้ให้ชีวิตและวิญญาณแก่ลูก ได้อบรมสั่งสอนลูกๆ ให้มั่นคงในคุณความดี สอนให้ขยันหมั่นเพียรให้รู้จักอดทนมานะในกิจการงาน สอนลูกให้รู้จังหวะ กาละเทศะ สอนลูกให้เป็นนักต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในทางที่ถูกที่ควร สอนจนกระทั่งวิธีทำบุญทำทาน สอนหน้าที่ของการเป็นพี่เป็นน้อง และเป็นผู้ครองเรือน ท่านอุตสาหะเรียกลูกไปสั่งสอนเสมอ ๆ ตั้งแต่นี้จะมีใครมาสอนลูกเหมือนท่านพ่อของลูกอีก พระคุณของท่านพ่อลึกล้ำเกินกว่าที่จะรำพันได้ วันนี้เป็นวันที่ลูก ๆ วิปโยคอย่างสุดคณา ลูกขอเทอดทูลบูชาพระคุณของท่านพ่อด้วยความกตัญญูกตเวที ลูกจะอุตสาหะประพฤติปฏิบัติ

ตามคำสั่งสอนของท่านพ่อจนกว่าชีวิตของลูกจะหาไม่ ทั้ง ๆ ที่ลูกก็รู้ว่าใน
ชีวิตบั้นปลายของท่านพ่อได้สร้างบุญกุศลมากมายจะต้องส่งผลให้ท่านพ่อ
ไปสู่สุคติอย่างแน่นอน เพราะท่านพ่อได้ตั้งปรารถนาไว้ว่า ฉันขอหลับตาย
ก็ได้สมความปรารถนา ลูกขอวิงวอนให้ที่พึ่งอันประเสริฐทั้งสาม คือ พระ
พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ช่วยให้ดวงวิญญาณของท่านพ่อเดินทางไป
สู่สุคตินั้นอย่างแน่นอนด้วยเถิด ลูกขอกราบไหว้ภาวนาด้วยผลบุญที่ลูกจะ
ได้ทำกี่ครั้งก็ตามขอให้ท่านพ่อรับไปด้วยทุก ๆ ครั้ง ๆ

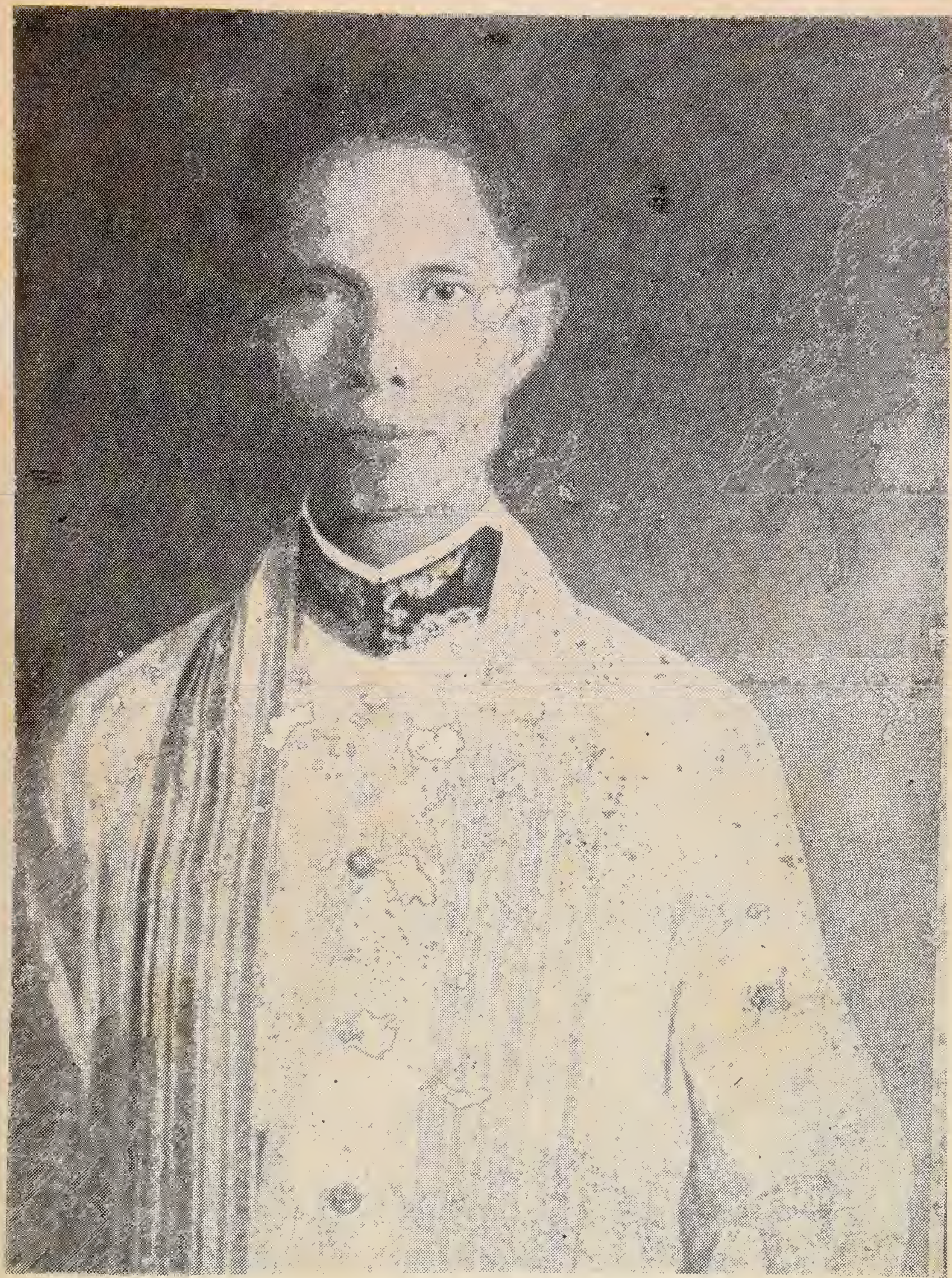
สุรี (โรจนวิภาต) จารุศร และน้อง ๆ

รำลึกถึงหลวงพี่

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าญาติพี่น้องลูกหลานทั้งที่ล่วงลับไปแล้ว และที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ดลใจให้ข้าพเจ้ากล่าวคำรำลึกถึงหลวงพี่แทน เนื่องจากทุก ๆ คนไม่มีโอกาสจะบรรยายความรู้สึกได้ในเวลาที่มีอยู่ไม่มากนักนี้ได้ หลวงพี่ท่านเป็นผู้มีความเมตตากรุณาแก่ญาติพี่น้องลูกหลานและมิตรสหายอย่างกว้างขวาง นับว่าหลวงพี่ท่านถือลัทธิญาติมิตรนิยมเคร่งครัดมาก เพราะเท่าที่ข้าพเจ้าประสบมาท่านให้คำปรึกษา ให้การอุปการะสั่งสอนตักเตือนแนะนำในทางดี ในหลักธรรมและวิชาการต่าง ๆ ซึ่งท่านได้รู้ได้ศึกษามาแก่ญาติมิตรซึ่งเป็นประโยชน์มาก หลวงพี่ไม่เคยปฏิเสธต่อการร้องขอความช่วยเหลือของญาติมิตรเลย แม้จะไม่ได้รับการขอร้องให้ช่วยเหลือเพียงแต่ท่านทราบว่าญาติหรือมิตรเกิดร้อนเกิดทุกข์ ท่านก็ได้ให้ความเมตตากรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดี ท่านเคยปรารภว่า เราดับทุกข์ให้ผู้อื่นสำเร็จ เรามีความสุข ฉะนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์และซาบซึ้งแก่บรรดาญาติมิตรโดยทั่วกัน หลวงพี่เป็นเสมือนศูนย์รวมแห่งญาติและมิตร ความรู้สึกของข้าพเจ้า เป็นเช่นนี้

ขออำนาจคุณพระรัตนตรัย กุศลผลบุญบารมีแห่งความเมตตากรุณาของหลวงพี่ และกำลังแห่งการภาวนาของญาติมิตรจงเป็นพลวปัจจัยให้หลวงพี่ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

"น้องคนหนึ่ง"

ประวัติ

ของ

พระภิกษุ หลวงบรรณสารประสิทธิ์

สิทธิ โรจนวิภาต

หลวงบรรณาสารประสิทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมืองอ่างทอง เป็นบุตรหลวงพิจารณาคดี-ราษฎร์ (สมบุญ โรจนวิภาต) หรือหลวงพิทักษ์ มารดาชื่อนางอั้ว หรือนางอ่อน บุตรีนายแสง นางขำ ตำบลบ้านใหญ่ หมู่ที่ ๙ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฯ มีพี่น้องรวม ๘ คน คือ

๑. พระยาอาชญาจักร์ (บุญมา โรจนวิภาต) ถึงแก่กรรม

๒. นายถนอม โรจนวิภาต ถึงแก่กรรม

๓. นายสวัสดิ์ โรจนวิภาต ถึงแก่กรรม

๔. ร.ต.อ. ชั้น โรจนวิภาต ยังมีชีวิตอยู่

๕. ~~นาย~~ พระ ชัยปริญญา (เชื้อ โรจนวิภาต) พันธุสมบุญ ถึงแก่กรรม

๖. ร.ต. สุวรรณ โรจนวิภาต ยังมีชีวิตอยู่

๗. นายจำรัส โรจนวิภาต ยังมีชีวิตอยู่

๙. นายพ่วง โรจนวิภาต ถึงแก่กรรม

หลวงบรรณสารประสิทธิ์ เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนตัวอย่างกรุงเก่า (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฯ) และโรงเรียนเบ็ญจมบพิตร ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๓ สอบไล่วิชาปกครองชั้นสำรองปลัดอำเภอได้ที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้ศึกษาวิชากฎหมายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ สอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้เริ่มรับราชการเป็นสารวัตรอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้เลื่อนขึ้นเป็นปลัดอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๖๒ ย้ายไปเป็นปลัดอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๖๙ เข้ารับราชการเป็นพนักงานอัยการ กรมอัยการ พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับแต่ง-ตั้งให้เป็นอัยการจังหวัดชลบุรี พ.ศ. ๒๔๗๑ ย้ายเป็นปลัดกรมทะเบียนกรมพลำภังค์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ย้ายเป็นผู้ตรวจการเรือนจำ พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นผู้รักษาการแทนในตำแหน่งหัวหน้ากองทะเบียน และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้ากองทัณฑวิทยาอีกตำแหน่งหนึ่งเมื่อ ๑/๙/๗๘ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้ย้ายไปเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดนครนายก แล้วย้ายไปเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ย้ายมาประจำกระทรวง แล้วย้ายไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง จนออกจากราชการเพราะรับราชการนาน

ระหว่างรับราชการได้รับพระราชทานยศ บรรดาศักดิ์ คือ

พ.ศ. ๒๔๖๙ รองอำมาตย์ตรี

พ.ศ. ๒๔๗๑ รองอำมาตย์โท

พ.ศ. ๒๔๗๒ รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงบรรณสารประสิทธิ์

พ.ศ. ๒๔๗๓ รองอมาตย์เอก

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ คือ

พ.ศ. ๒๔๗๕ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๔๘๐ จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๔๘๑ ตริยาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๔๘๓ ตริยาภรณ์ช้างเผือก

ภายหลังจากที่ได้ออกจากราชการแล้ว หลวงบรรณสารประสิทธิ์ ได้พิจารณาเห็นว่าถ้าได้อุปสมบทแล้ว จะทำให้ความเป็นอยู่ในชีวิตสงบราบรื่น จึงได้อุปสมบท ณ วัดเบญจมบพิตร เมื่อ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ และระหว่าง ๒–๓ ปีที่แล้วมา พระภิกษุหลวงบรรณสารประสิทธิ์ ได้อาพาธ ซึ่งเป็นไปตามวาระของผู้มีอายุสูง อาการหนักบ้างทุเลาบ้าง จนถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓ เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. ด้วยโรคหัวใจ รวมอายุได้ ๗๔ ปีเศษ

หลวงบรรณสารประสิทธิ์ มีบุตรและธิดาต่างมารดากันรวม ๖ คน และทุกคนยังมีชีวิตอยู่ คือ

๑. นายสุรี จารุศร

๒. นายสุทัน โรจนวิภาต

๓. นายสุธี โรจนวิภาต

๔. นางสุนทรี พิทักษ์กรราษฎร์ (โรจนวิภาต)

๕. นายประหยัด โรจนวิภาต

๖. นายสาวทรัพย์ศิริ โรจนวิภาต

อารัมภกถา

(คัดจากหนังสือโบราณ)

๏ พระอิติปิโส ต่าง ๆ หลายอย่าง ดังที่จะได้กล่าวต่อไปข้างท้ายนี้ แต่ละอย่าง ๆ เป็นพระพุทธนาม เป็นความตามระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า อันความตามระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้ามีคุณานุภาพมากมายเหลือที่จะพรรณนา อาจห้ามกันเสียซึ่งความหวาดเสียวครั่นคร้าม และโรคภัยภยันตรายต่าง ๆ มีคุณประโยชน์เป็นอันมากแก่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ทั้งสตรี, แลบุรุษ, แลคฤหัสถ์, แลบรรพชิต ควรจะท่องบ่นสาธยายให้ขึ้นใจไว้ เพื่อเป็นความสวัสดิมงคลแก่ตนผู้ที่ได้สาธยาย เพราะ "พระอิติปิโส" เป็นพระพุทธนามอันประเสริฐ แต่ละพระนาม ๆ เป็นพระนามของพระพุทธเจ้าของเรา แลพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้แก่ภิกษุ ดังมีเนื้อความในพระพุทธภาษิตธะชัคคะสูตรแสดงไว้ดังนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายถ้าว่าความกลัว หรือความหวาดเสียวหรือขนพองสยองเกล้า เกิดขึ้นแก่ท่านทั้งหลาย ผู้ไปสู่ที่ว่างเปลี่ยว อันเป็นที่เงียบสงัดอันจะพึงกลัวเป็นต้นว่า ไปสู่ป่าก็ดี สู่โคนไม้ก็ดี สู่เรือนเปลี่ยวก็ดี สมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงตามระลึกถึงเราผู้ตถาคตอย่างนี้ว่า ฯ

๏ อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถาเทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

๏ เมื่อท่านทั้งหลาย ตามระลึกถึงพระตถาคตอยู่ ความกลัวหรือความหวาดเสียว หรือขนพองสยองเกล้าจักหายไป เพราะพระตถาคต เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทโธ ไม่มีราคะ โทสะ โมหะ เป็นผู้ไม่กลัว ไม่สะดุ้ง ไม่ตกใจ ไม่หนี ฯ

๏ อีกประการหนึ่ง อันว่าความตามระลึกถึงพระพุทธคุณนั้นเป็นอนุตตะริยะไม่มีความตามระลึกอย่างอื่นจะยิ่งขึ้นไปกว่ามีพระพุทธภาษิตในอนุตตะริยะสูตร แสดงไว้ดังนี้ว่า ภิกษุทั้งหลาย ก็ผู้ใดแลมาตามระลึกถึงเราผู้ตถาคตหรือสาวกของตถาคตอยู่ มีความเชื่อตั้งมั่นถึง โดยส่วนเดียวเลื่อมใสยิ่งแล้ว ความตามระลึกของผู้นั้น เป็นความระลึกอย่างยิ่งกว่าความตามระลึกทั้งหลาย เพราะเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์หมดจดของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวพ้นจากโศกปะริเทวะนาการ เพื่อล่วงลับแห่งความทุกข์โทมนัส เพื่อบัลลุอะริยะมรรคเครื่องนำสัตว์ออกไป เพื่อกระทำพระนิพพานให้แจ้ง ฯ

๏ พระพุทธเจ้านั้นทรงพระคุณน่าระลึกถึงมากมาย ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณสิ่งใดจะเสมอเหมือน เมื่อจะกล่าวถึงพระคุณที่ฟุ้งเฟื่องเป็นไป ในหมู่เทวดาและมนุษย์โดยมากแล้ว ก็คือพระอิติปิโสเป็นอาทิ พระอิติปิโสนั้น ท่านโบราณาจารย์ได้แสดงไว้หลายนัย ข้าพเจ้าได้

เก็บมารวบรวมพิมพ์ขึ้นไว้ เพื่อเป็นการสะดวกแก่ผู้ที่จะต้องการท่องบ่นสาธยาย จะได้ดูตามความประสงค์ ฯ

๑ พระอิติปิโส ทุก ๆ อย่าง ดังจะกล่าวต่อไปนี้ แต่ละอย่าง ๆ มีอานุภาพมากมายเหลือที่จะพรรณนา มีอุปเท่ห์พิธีใช้ได้ต่าง ๆ กัน เพราะเป็นพุทธานุสสะติกรรมฐาน ความระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นควรท่านทั้งหลายที่นับถือพระพุทธศาสนา จงอุตส่าห์ท่องบ่นสาธยายให้คล่องขึ้นใจทุก ๆ บท หรือแม้แต่บทใดบทหนึ่งก็ได้ จะได้เป็นเครื่องเจริญระลึกภาวนาทุกทิวาราตรีกาล ขอความสุขสำราญจงบังเกิดมีแก่ผู้อ่าน และผู้ที่ได้สาธยายหมั่นระลึกภาวนา เทอญ ฯ

อาราธนาศีล

(ก่อนให้ศีล)

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

อาราธนาอุโบสถศีล ๘

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ ฯ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ ฯ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ ฯ

อาราธนาปริตร (สวดมนต์)

(ก่อนสวดมนต์)

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิบัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พร์ูถะ มังคะลัง
วิบัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พร์ูถะ มังคะลัง ฯ

อาราธนาธรรม (เทศนา)

(ก่อนแสดงธรรม)

พร์ห์มา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา
เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

สวดมนต์-ภาวนา

ธรรมะประจำบ้าน

สวดมนต์คำบาลี

๑. อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)

๒. สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)

๓. สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ (กราบ)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (ว่า ๓ หน)

ถวายพรพระ ๓ บท

ธชัคคสูตร เรื่องธงชัยอันเลิศ

(๑) อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

(๒) สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ

(๓) สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

พุทธชัยมงคลคาถา ชัยชนะของพระพุทธเจ้า

(๑) พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง
ครีเมขะลังอุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

(๒) มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง
โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง
ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

(๓) นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง
ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

(๔) อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง
ธาวันติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง

อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ
(๕) กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา
จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ
(๖) สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ
(๗) นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ
(๘) ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง
พรัหมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ
เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะ คาถา
โย วาจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที
หิตวานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ
โมกขัง สุขัง อธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ ฯ

ชัยปริต

๑) มะหาการุณิโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปูเรต์วา ปาระมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เม ชะยะมังคะลัง ฯ

๒) ชะยันโต โพธิยา มูเล สัก์ยานัง นันทิวัฑฒะโน
เอวัง ต์วัง วิชะโย โหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล
อะปะราชิตะปัล์ลังเก สีเส ปะฐะวิโปกขะเร
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ

๓) สุนักขัตตัง สุมังคะลัง สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง
สุกขะโณ สุมุหุตโต จะ สุยิฏฐัง พ์รัห์มะจาริสุ
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง ปะณิธี เม ปะทักขิณา
ปะทักขิณานิ กัต์วานะ ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ ฯ

๔) ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ

มงคลสูตร

๑) อะเสวะนา จะ พาลานัง บัณฑิตานัญจะ เสวะนา
ปูชา จะ ปูชะนียานัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๒) ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะ ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา
อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๓) พาหุสัจจัญจะ สิปปัญจะ วินะโย จะ สุสิกขิโต
สุภาสิตา จะ ยา วาจา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๔) มาตาปิตุอุปัฏฐานัง ปุตตะทารัสสะ สังคะโห
อะนากุลา จะ กัมมันตา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๕) ทานัญจะ ธัมมะจะริยา จะ ญาตะกานัญจะ สังคะโห
อะนะวัชชานิ กัมมานิ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๖) อาระตี วิระตี ปาปา มัชชะปานา จะ สัญญะโม
อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๗) คาระโว จะ นิวาโต จะ สันตุฏฐี จะ กะตัญญุตา
กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๘) ขันตี จะ โสวะจัสสะตา สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง
กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๙) ตะโปจะพรัหมะจะริยัญจะ อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง
นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
๑๐) ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ
อะโสกัง วิระชัง เขมัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
เอตาทิสานิ กัตวานะ สัพพัตถะมะปะราชิตา
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ ฯ

สิงคาลสูตร

ยะโต โข คะหะปะติปุตตะ อริยะสาวะกัสสะ จัตตาโร กัมมะกิเลสา ปะหีนา โหนติ จตูหิ ฐาเนหิ ปาปะกัมมัง นะ กะโรติ ฉะ จะ โภคานัง อปายะมุขานิ นะ เสวะติ โส เอวัง จุททะสะ ปาปะกาปะคะโต ฉะ ทิสา ปะฏิจฉาที โหติ อุโภโล-กะวิชชะยายะ ปะฏิปันโน โหติ ตัสสะ อะยัญเจวะ โลโก อารัทโธ โหติ ปะโร จะ โลโก โส กะยัสสะ เภทา ปะรัง มะระณา สุคะติง สัคคัง โลกัง อุปะปัชชะติ.

สิงคาลสูตรแปล

คำแปล ดูก่อน บุตรคฤหบดี เมื่อใดแล สาวกผู้ฟังที่ดีคือผู้ฟังรู้แล้วผู้นั้นละกรรมกิเลส ๔ อย่างได้แล้ว ผู้นั้นย่อมไม่ทำกรรมอันเป็นบาปด้วยสถาน ๔ อย่าง และไม่เสพเหตุอันเป็นเครื่องฉิบหายแห่งโภคสมบัติ ๖ อย่าง ผู้นั้นหลีกไปจากกรรมอันเป็นบาป ๑๔ อย่างนี้แล้ว เป็นผู้ปกปิดสกัดกั้นทิศทั้ง ๖ ไว้ เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความชนะในโลกทั้งสองคือ โลกนี้และโลกหน้า อันปรารภดีแล้ว ผู้นั้นเบื้องหน้าแต่กายแตกตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์แล ฯ

สวดมนต์คำแปล

ธชัคคะสูตร

ธชัคคะสูตรเรื่องธงชัยอันเลิศของชีวิตนี้ พระพุทธเจ้าตรัสเล่าเรื่องเทวดายกพวกทำสงครามกัน พวกของใครก็คอยดูธงของพวกนั้น ตรัสว่าเทวดาเหล่านั้นยังไม่สิ้นราคะ ยังไม่สิ้นโทสะ ยังไม่สิ้นโมหะ ทั้งยังเป็นผู้กลัว ยังเป็นผู้หวาด ยังเป็นผู้สะดุ้ง และยังเป็นผู้หนี สู้ธงชัยอันเลิศของพระพุทธเจ้าไม่ได้ เมื่อผู้ใดระลึกถึงคุณพระพุทธ ระลึกถึงคุณพระธรรม ระลึกถึงคุณพระสงฆ์อยู่แล้ว ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ความขนลุกขนพองสยองเกล้าก็ดี จักไม่มีแล จักหายไป ตามคำบาลีและคำไทย ดังต่อไปนี้

(พุทธคุณ) อิติปิ โส ภะคะวา ฯ พระผู้มีพระภาคทรงพระมหากรุณาธิคุณพระองค์นั้น. อะระหัง ฯ ทรงเป็นพระอรหันต์บริสุทธิคุณหมดจากกิเลส. สัมมาสัมพุทโธ ฯ ทรงมีพระปัญญาธิคุณตรัสรู้ความจริงโดยชอบด้วยพระองค์เอง. วิชชาจะระณะสัมปันโน ฯ ทรงถึงพร้อมแล้วด้วยวิชชา ๘ และจะระณะ ๑๕. สุคะโต ฯ เสด็จไปดีแล้ว. โลกะวิทู ฯ ทรงรู้แจ้งโลก. อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ ฯ ทรงเป็นสารถีฝึกบุรุษโดยไม่มีสารถีอื่นยิ่งกว่า. สัตถาเทวะมะนุสสานัง ฯ ทรงเป็นศาสดาของเทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย. พุทโธ ภะคะวาติ ฯ ทรงเป็นผู้เบิกบานและทรงเป็นผู้จำแนกแจกจ่ายธรรม ดังนี้

(ธรรมคุณ) สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ฯ ธรรมอันพระผู้มีพระภาคกล่าวดีแล้ว สันทิฏฐิโก ฯ เป็นธรรมอันบุคคลพึง

เห็นดีด้วยตนเอง. อะกาลิโก ฯ เป็นธรรมให้ผลไม่มีกำหนดกาลเวลา เอหิปัสสิโก ฯ เป็นธรรมอันบุคคลจะเรียกให้ผู้อื่นมาดูได้. โอปะนะยิโก ฯ เป็นธรรมอันบุคคลพึงน้อมเอาเข้ามาใส่ตน. ปัจจัตตัง เวทิตัพโพวิญญูหีติ ฯ อันวิญญูชนทั้งหลายพึงรู้ผลได้ด้วยตนเอง ดังนี้

(สังฆคุณ) สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ฯ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว. อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ฯ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว. ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ฯ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตามธรรมที่ควรรู้. สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ฯ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบ. ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ ฯ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้านี้คือบุรุษ ๔ คู่. อัฏฐะ ปุริสะ ปุคคะลา ฯ แปดบุรุษบุคคล คือผู้กำลังดำเนินอริยมรรค และถึงอริยผลแล้ว. เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ฯ นี้เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาค. อาหุเนยโย ฯ ท่านเป็นผู้ควรเพื่อสักการะบูชา. ปาหุเนยโย ฯ ท่านเป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ. ทักขิเณยโย ฯ ท่านเป็นผู้ควรแก่การรับทักษิณาทาน. อัญชะลีกะระณีโย ฯ ท่านเป็นผู้ควรแก่อัญชลีกรรม คือการพนมมือไหว้. อนุตตะรังปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ ท่านเป็นเขตบุญของโลก ไม่มีเนื้อนาบุญอื่นยิ่งกว่า ดังนี้

เอวัมพุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อผู้ใดระลึกถึงคุณพระพุทธ ระลึกถึงคุณพระธรรมและระลึกถึงคุณพระสงฆ์อยู่อย่างนี้แล้ว. ภะยัง วา ฯ

ความกลัวก็ดี. ฉัมภิตัตตัง วา ๆ ความหวาดสะดุ้งก็ดี. โลมะหังโส ๆ ความขนลุกขนพองสยองเกล้าก็ดี นะ เหสสะติ ๆ จักไม่มีจักหายไป ๆ

อุปเท่ห์ หรือคุณวิเศษของอิติปิโสนะวะหระคุณ

พระอิติปิโส นวะหอระคุณมี
อุปเท่ห์และพิธี ทั้งเก้าบทท่านกล่าวมา
เสกใช้ได้มากมาย เลิศเหลือหลายจะพรรณนา
ลงตะกรุดลงผ้า ทั้งเสกแป้งและทำผง
ใช้ได้มากอนันต์ ลงเลขยันต์ทางอยู่คง
ตามเจตนาจง ระลึกตั้งภาวนา
นับถือมั่นกันได้ สมดังใจปรารถนา
ขอกล่าวพรรณนา แต่ย่อ ๆ พอสมควร
หนึ่งอยู่คงกระพัน อาวุธสรรพ์ทั้งมวล
เขี้ยวงาทุกขบวน อะสระพิษต่าง ๆ พันธุ์
ภูตผีปีศาจร้าย มิกล้ากรายทุกสิ่งอัน
คุณคนคุณไสยสรร - พะโรคภัยมิได้พาล
เสกน้ำทำน้ำมนต์ ประเสริฐล้นมหาศาล
ขับไล่ภูตผีพาล ลมเพลมพัดเป็นสัจจัง
ท่องบ่นมนตร์อย่างย่อ น้อย ๆ พอจะเสกขลัง
เริ่มต้นแต่อะสัง วิสุโลปุสะพุภะเอย ๆ

พุทธชัยมงคลคาถา

มนต์บทนี้ นักปราชญ์แต่โบราณ ได้เก็บจากเรื่องต่าง ๆ อันเป็นพุทธจริยา ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงปฏิบัติได้ชัยชนะที่สำคัญ ๆ โดยอาศัยพระบารมีต่าง ๆ รวม ๘ เรื่อง ประพันธ์เป็นคาถา (วสันตดิลก) สำหรับพระสงฆ์สวดให้ผู้อื่น ในหนังสือเล่มนี้ มุ่งหมายจะให้ชาวบ้านสวดมนต์นี้เพื่อประโยชน์แก่ตัวผู้สวดเอง จึงได้เปลี่ยนคำบาลีที่ว่า "เต" เป็น "เม" และคำแปลเป็นไทยก็ได้ยกเอาของเดิมมาประกอบไว้เป็นวรรค ๆ ทั้ง ๘ วรรค ดังนี้

๑) พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง
ครีเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

พญามารผู้นิรมิตแขนมากตั้งพัน ถืออาวุธครบมือ ขี่คชสารครีเมขละ พร้อมด้วยเสนามารโห่ร้องก้องกึกมาผจญพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์จอมมุนีทรงชนะพญามารและเสนาด้วยธรรมวิธี มีทานบารมี เป็นต้น ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒) มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง
โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง
ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

อาฬวกยักษ์ผู้จิตกระด้าง ปราศจากความอดทน มีฤทธิ์พิลึกยิ่งกว่าพญามาร ได้เข้ามาผจญต่อสู้พระพุทธเจ้าจนตลอดรุ่ง พระพุทธองค์จอมมุนี ทรงชนะอาฬวกยักษ์นั้นด้วยทรงใช้พระขันติธรรมทรมานเป็นอันดี ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า

๓) นาฬาคิริง คาชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง
ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

ช้างตัวประเสริฐ ชื่อนาฬาคิรี เป็นช้างเมามันยิ่งนัก แสนที่จะทารุณ ประดุจไฟป่าและจักราวุธสายฟ้า พระพุทธองค์จอมมุนีทรงชนะช้างนาฬาคิรีนี้ ด้วยทรงแผ่เมตตาดุจรดลงด้วยน้ำด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า

๔) อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง
ธาวันติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง
อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังลานิ ฯ

พระพุทธองค์จอมมุนี มีพระหฤทัยไปในที่จะกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ได้ชนะโจรชื่ององคุลิมาร (ผู้มีพวงมาลัย คือ นิ้วมือมนุษย์) แสนร้ายกาจมีมือถือดาบวิ่งไล่พระองค์ไป สิ้นทาง

๓ โยชน์ ก็พ่ายแพ้ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายนั้น จงมีแก่ข้าพเจ้า

๕) กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา
จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

พระพุทธองค์จอมมุนี ได้ชนะความกล่าวร้ายของนางจิญจมาณวิกา ทำอาการประหนึ่งว่ามีครรภ์ เพราะทำไม้มีสัณฐานอันกลมให้เป็นประดุจว่ามีท้อง ด้วยวิธีสันติสมาธิอันงาม คือความระงับพระหฤทัยในท่ามกลางฝูงชน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า

๖) สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

พระพุทธองค์จอมมุนี รุ่งเรืองแล้วด้วยประทีป คือ พระปัญญา ได้ชนะสัจจกนิครนถ์ ผู้มีอัชฌาสัยในที่จะสละเสียซึ่งความสัตย์ มีใจในที่จะยกถ้อยคำของตนให้สูงดุจยกธง เป็นผู้มืดมนยิ่งนัก พระจอมมุนีทรงชนะสัจจกนิครนถ์ ด้วยเทศนาญาณวิธี คือรู้อัชฌาสัยแล้วตรัสเทศนาวิธี ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า

๗) นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

พระพุทธองค์จอมมุนี ทรงชนะพญานาคนันโทปะนันทะนั้น ด้วยวิธีทรงบอกอุปเท่ห์แห่งฤทธิ์ ให้พระโมคคัลลานเถระพุทธชิโนรส นิรมิตกายเป็นนาคราชไปทรมาน จนนันโทปะนันทะพ่ายแพ้ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ข้าพเจ้า

๘) ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง
พรหมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะมังคะลานิ ฯ

พระพุทธองค์จอมมุนี ได้ชนะพรหมผู้มีนามว่า ท้าวพกา ผู้มีฤทธิ์ มีอันสำคัญตนว่า เป็นผู้รุ่งเรืองด้วยคุณอันบริสุทธิ์ มีมืออันท้าวภุชงค์ คือ ทิฏฐิที่ตนถือผิดรัดรึงไว้แน่นแฟ้นแล้ว พระพุทธองค์ผู้จอมมุนีทรงชนะพกาพรหมนั้น ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษ คือ เทศนาญาณ ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า

เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา
โย วาจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที

หิต์วานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ

โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ ฯ

นรชนใดมีปัญญา ไม่เกียจคร้าน สวดก็ดี ระลึกก็ดี ซึ่งพระพุทธชัยมงคล ๘ คาถา แม้เหล่านี้ทุก ๆ วัน นรชนนั้นจะพึงละเสียได้ซึ่งอุปัทหวันตรายทั้งหลาย มีประการต่าง ๆ เป็นอเนก และจะถึงซึ่งวิโมกข์ พ้นจากทุกข์ และอุปาทานทั้งปวง อันเป็นบรมสุขแล

๏ ขึ้นฝอยพาหุง ฯ

พุทธชัยมงคลคาถา

(คัดจากหนังสือโบราณและได้เติมเลขในวงเล็บกำกับบทไว้ด้วย)

๏ ไหว้คุณพระสัตถา พระมหาอนันตะคุณ
มีฤทธิ์อันสมบูรณ์ สืบบุราณมานานเนือง
พาหุงบทต้น (๑) นั้น คุณอนันต์ต่อเนกเนือง
ช่วยสัตว์ไม่ขัดเคือง ล้ำเลิศล้นทุกสิ่งสรรพ์
ถ้าแม้นจะแก้คุณ ให้ดับศูนย์สิ้นเสียพลัน
ผีภูตปีศาจอัน ที่สมมุติมนุษย์ทำ
บทสองคือมารา (๒) ให้เสกยากินประจำ
มีคุณนั้นเลิศล้ำ สะเดาะโรคไม่ราคิน
อนึ่งจะเข้าสู่ไพรสณฑ์ จะประจญด้วยไพริน
สารพัดสัตว์กลัวสิ้น ด้วยนาฬา (๓) ประเสริฐสม
หนึ่งจะจรไปต่างเมือง ให้รุ่งเรืองทั่วนิคม
ฝูงชนย่อมนิยม มะโนน้อมเป็นไมตรี
อุกขิตตะขัค (๔) ให้ภาวนา เกิดลาภาเหมือนวารี
บูชาทุกดิถี มาสู่ที่สำนักตน
หนึ่งมีสัตรูหมาย มาทำร้ายจลาจล
จะให้จิตผู้นั้นนวล สวามิภักดิ์มารักเรา

จะรำพึงพระคาถา　　กัต์วา (๕) แล้วนึกเอา
ผู้นั้นจะบรรเทา　　กลับกลายจิตเป็นมิตรพลัน
หนึ่งจะพูดให้เขาเชื่อ　　สัจจัง (๖) เจือเป็นนิรันดร์
เห็นจริงทุกสิ่งสรรพ์　　ไม่คลางแคลงระแวงใจ
อนึ่งถูกอสรพิษ　　ไม่ว่าฤทธิ์สิ่งอันใด
ดับพิษได้เร็วไว　　วิเศษในบทนันโท (๗)
หนึ่งประจญปัจจามิตร　　ทุคคา (๘) คิดในมะโน
มิจฉาทิฏฐิโก　　มนุสโสระอาใจ
เอตาปีพุทธะ　　อย่าได้ละรำพึงไป
พระคุณอนันต์ใน　　อุดมเลิศในธาตรี
พาหุงทั้งแปดบท　　ท่านกำหนดพระคุณมี
ยิ่งพ้นพระธรณี　　จงกำหนดให้ชัดชม
หนึ่งแก้ความเขาฟ้องหา　　ตักน้ำมาโดยนิยม
สิบนิ้วนั่งประนม　　ทำน้ำมนต์ด้วยบาลี
พาหุงทั้งแปดบท　　เขียนชื่อจดลงทันที
เสร็จแล้วเอาวารี　　ชุบขยี้ละลายไป
ศูนย์สิ้นไม่แก่นสาร　　อธิษฐานตามชอบใจ
โจทโจรไม่ทนได้　　ดังทิ้งไข่เหนือศิลา
จงจำกำหนดแน่　　เท่านี้แลพระคาถา
แปดบทดังพรรณนา　　ยุติกาเท่านี้เอย ฯ

ชัยปริตร

มนต์คุ้มครองเพื่อชัยชนะบทนี้ นักปราชญ์แต่โบราณได้เก็บเรื่องต่าง ๆ มาประพันธ์เป็นพระปริตร คือ บทคุ้มครองเพื่อให้ชัยมงคลแก่ผู้อื่น ในหนังสือนี้ได้เปลี่ยนคำบาลีจาก "เต" เป็น "เม" เช่นเดียวกับบทพุทธชัยมงคลคาถา มนต์บทนี้มี ๔ วรรค และได้เอาคำแปลภาษาไทยของเดิมมาประกอบเป็นวรรค ๆ ดังต่อไปนี้

๑) มะหาการุณิโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปูเรต๎วา ปาระมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เม ชะยะมังคะลัง

พระพุทธเจ้าผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลก ประกอบด้วยพระมหากรุณาอันยิ่งใหญ่ ทรงยังบารมี (๓๐) ทั้งหลายทั้งปวงให้เต็มเพื่อเป็นประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ทรงถึงแล้วซึ่งการตรัสรู้พระสัมโพธิญาณอันอุดม ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

๒) ชะยันโต โพธิยา มูเล สักยานัง นันทิวัฑฒะโน
เอวัง ต๎วัง วิชะโยโหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล
อะปะราชิตะปัลลังเก สีเส ปะฐะวิโปกขะเร
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ

พระพุทธเจ้าทรงผจญมาร ณ โคนโพธิพฤกษ์ ถึงความเป็นผู้ทรงชนะเลิศแล้ว ทรงบันเทิงอยู่ในอภิเษกแห่งพระพุทธเจ้า

ทั้งปวง ให้เจริญความยินดีแก่พวกศากยราชว่าพระองค์ชนะมาร ณ อปราชิตบัลลังก์ อันเป็นชัยมงคล เหนือใบบัวคือปฐพีอันเป็นประธาน ฉันใด ขอข้าพเจ้าจงเป็นผู้ชนะดังนั้น

๓) สุนักขัตตัง สุมังคะลัง สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง
สุกขะโณ สุมุหุตโต จะ สุยิฏฐัง พรหมะจาริสุ
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะทักขิณัง มโนกัมมัง ปณิธี เม ปะทักขิณา
ปะทักขิณานิ กัตวานะ ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ

สัตว์ มนุษย์ทั้งหลาย ประพฤติชอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่า ฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี และขณะดี ครู่ดี บูชาแล้วดีในพรหมจาริบุคคลทั้งหลาย กายกรรมเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา วจีกรรมเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา มโนกรรมเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา ความปรารถนาของข้าพเจ้าเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา ย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลายอันเป็นประทักษิณส่วนเบื้องขวา

๔) ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า ขอเหล่าเทพยดาทั้งปวงจงรักษาข้าพเจ้า ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อ เทอญ

ภะวะตุ สัพพมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า ขอเหล่าเทพยดาทั้งปวงจงรักษาข้าพเจ้า ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อ เทอญ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนะ สะทา โสตถี ภะวันตุ เม ฯ

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า ขอเหล่าเทพยดาทั้งปวงจงรักษาข้าพเจ้า ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง ขอความสวัสดีจงมีแก่ข้าพเจ้าทุกเมื่อ เทอญ ฯ

มงคลสูตร

มงคลสูตรนี้ เป็นเรื่องที่มนุษย์สมัยนั้นคิดเห็นกันว่าอะไรเป็นมงคล ? บ้างว่าได้เห็นรูปสวยเป็นมงคล บ้างก็ว่าได้ยินเสียงไพเราะเป็นมงคล บ้างก็ว่าได้กินอาหารอันโอชารสเป็นมงคล ไม่ลงรอยกันได้ คืนวันหนึ่ง พวกเทวดาได้พากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วิหารเชตวัน ทูลถามว่า อะไรเป็นมงคล ? พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า ความประพฤติดี

ปฏิบัติชอบนั้นแลเป็นมงคลอันอุดม ทรงแสดงคำสอนนั้นประพันธ์เป็นคาถา (ปัฐยาวัตร) ๑๐ คาถา แสดงข้อปฏิบัติอันเป็นมงคลอุดม ๓๘ ดังต่อไปนี้

มงคลคาถา

๑. อะเสวะนา จะ พาลานังฯ ความไม่คบคนพาลทั้งหลาย (๑) ปัณฑิตานัญจะ เสวนาฯ ความคบแต่บัณฑิตทั้งหลาย (๒) ปูชา จะ ปูชะนียานังฯ ความบูชาบุคคลที่ควรบูชา (๓) เอตัม-มังคะละมุตตะมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม.

๒. ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะฯ การอยู่ในถิ่นประเทศอันสมควร (๔) ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตาฯ ความเป็นผู้ทำบุญไว้ก่อนแล้ว (๕) อัตตะสัมมาปะณิธิ จะฯ ความตั้งตนไว้ในทางที่ชอบแก่ฐานะ (๖) เอตัมมังคะละมุตตะมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม

๓. พาหุสัจจัญจะฯ ความเป็นผู้ได้ฟังมากได้เรียนรู้มาก (๗.) สิปปัญจะฯ ความเป็นผู้มีศิลปศาสตร์ (๘) วินะโย จะ สุสิกขิโตฯ เป็นผู้มีวินัยอันศึกษาดีแล้ว (๙). สุภาสิตา จะ ยา วาจาฯ เป็นผู้กล่าววาจาอันดี (๑๐). เอตัมมังคะละมุตตะมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม

๔. มาตาปิตุอุปัฏฐานังฯ การบำรุงมารดาบิดา (๑๑). ปุตตะทารัสสะ สังคะโหฯ การสงเคราะห์บุตร (๑๒). การสงเคราะห์ภรรยา (๑๓). อะนากุลา จะ กัมมันตาฯ ความระวังรักษาการงานในหน้าที่ไม่ให้อากูลบกพร่อง (๑๔). เอตัมมังคะละมุตตมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม

๕. ทานัญจะ ฯ การให้ทานการบริจาค (๑๕). ธัมมะจะริยา จะ ฯ ความประพฤติตามธรรม (๑๖) ญาตะกานัญจะ สังคะโห ฯ ความสงเคราะห์ญาติทั้งหลาย (๑๗) อะนะวัชชานิ กัมมานิ ฯ การกระทำกรรมทั้งหลายที่ไม่มีโทษ (๑๘) เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ นี้เป็นมงคลอันอุดม

๖. อาระตี วิระตี ปาปา ฯ ความงดการเว้นจากบาป (๑๙). มัชชะปานา จะ สัญญาโม ฯ ความสำรวมจากการดื่มน้ำเมา (๒๐) อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ ฯ ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย (๒๑) เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ นี้เป็นมงคลอันอุดม

๗. คาระโว จะ ฯ ความเคารพต่อบุคคลและสิ่งที่ควรเคารพ (๒๒) นิวาโต จะ ฯ ความไม่จองหอง (๒๓) สันตุฏฐี จะ ฯ ความสันโดษยินดีด้วยของอันควรมีควรได้ (๒๔) กะตัญญุตา ฯ ความเป็นผู้ระลึกรู้คุณอันท่านผู้อื่นทำไว้แก่ตน (๒๕) กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง ฯ การได้ฟังธรรมตามเวลาอันสมควร (๒๖) เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ นี้เป็นมงคลอันอุดม

๘. ขันตี จะ ฯ ความอดทน (๒๗) โสวะจัสสะตา ฯ ความเป็นผู้ว่าง่าย (๒๘). สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง ฯ การได้เห็นท่านผู้เป็นสมณะ (๒๙) กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา ฯ การได้สนทนาธรรมตามเวลาอันควร (๓๐). เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ นี้เป็นมงคมอันอุดม

๙. ตะโป จะฯ เป็นผู้มีความเพียรเผากิเลส (๓๑) พรหมะ-จะริยัญจะฯ เป็นผู้มีความประพฤติอย่างพรหม คือไม่เสพเมถุน (๓๒) อะริยะสัจจานะ ทัสสะนังฯ ความเป็นผู้เห็นอริยสัจความจริงอย่างประเสริฐ (๓๓) นิพพานะสัจฉิกิริยา จะฯ การกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน (๓๔). เอตัมมังคะละมุตตะมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม

๑๐. ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติฯ จิตของผู้ใดถูกต้องโลกธรรมทั้งแปดแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว (๓๕). อะโสกังฯ การทำจิตไม่ให้โศกเศร้า (๓๖) วิระชังฯ การทำจิตให้ปราศจากธุลีไม่มีมลทิน (๓๗). เขมังฯ การทำจิตให้เกษมสำราญ (๓๘). เอตัมมังคะละมุตตะมังฯ นี่เป็นมงคลอันอุดม.

เอตะทิสานิ กัตวานะ สัพพัตถะมะปะราชิตาฯ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายกระทำมงคลเหล่านี้แล้ว เป็นผู้ไม่แพ้ในที่ทั้งปวง สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติฯ ย่อมถึงความสวัสดีในที่ทั้งปวง ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติฯ นี่แลเป็นมงคลอันอุดมของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนั้น.

สิงคาลสูตร

คิหิปฏิบัติคือข้อปฏิบัติที่สำหรับคฤหัสถ์ มีอยู่ในเรื่องสิงคาลสูตร ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนสิงคาลมาณพ เด็กหนุ่มว่า อะริยะสาวะกัสสะ คือผู้ฟังที่ดีเมื่อรู้แล้วทำตามก็จะได้ผลเป็นคนดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

เมื่อตายแล้วก็จะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ แม้พระธรรมคำสอนเรื่องนี้จะล่วงมากว่า ๒๕๐๐ ปี แล้ว ก็ยังเหมาะแก่สมัยนี้ ซึ่งกำลังพยายามกันที่จะอบรมศีลธรรมและจริยาให้แก่ชายหนุ่มหญิงสาว จึงได้คัดเอาหัวข้อคำสอนสำหรับคฤหัสถ์ที่จะประพฤติดีปฏิบัติชอบ ตามคำบาลีมีคำแปลเป็นภาษาไทยมาลงไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) จัตตาโร กัมมะกิเลสา ปะหีนา โหนติฯ กรรมกิเลส ๔ อย่าง ผู้นั้นละได้แล้ว คือ ๑. ฆ่าสัตว์ ๒. ลักฉ้อเอาทรัพย์ของผู้อื่น ๓. พูดปด ๔. ถึงภรรยาของชายอื่น

(๒) จะตูหิ ฐาเนหิ ปาปะกัมมัง นะ กะโรติฯ ผู้นั้นย่อมไม่ทำกรรมอันเป็นบาปด้วยสถาน ๔ อย่าง คือ (๑) ถึงความลำเอียงเพราะความรักความชอบใจ (๒) ถึงความลำเอียงเพราะความโกรธความเกลียด (๓) ถึงความลำเอียงเพราะความหลงผิด (๔) ถึงความลำเอียงเพราะความกลัวความเกรงใจ

(๓) ฉะ จะ โภคานัง อะปายะมุขานิ นะ เสวะติฯ ไม่เสพย์เหตุอันเป็นเครื่องฉิบหาย ๖ อย่าง คือ (๑) ดื่มน้ำเมา (๒) เที่ยวกลางคืน (๓) เที่ยวดูการเล่น (๔) เล่นการพนัน (๕) คบคนชั่วเป็นมิตร (มิตรเทียม ๔ มิตรแท้ ๔) (๖) เกียจคร้านทำการงาน

(๔) ฉะ ทิสา ปะฏิจฉาที โหติฯ เป็นผู้ปกปิดสกัดกั้นทิศทั้ง ๖ ไว้ คือ ปฏิบัติหน้าที่ทางธรรมจริยาด้วยดีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ๖ จำพวก คือ ๑. มารดา บิดาเป็นทิศเบื้องหน้า ๒. อาจารย์ เป็นทิศ

เบื้องขวา ๓. บุตรภรรยา เป็นทิศเบื้องหลัง ๔. มิตร เป็นทิศเบื้องซ้าย ๕. บ่าวผู้รับจ้างกระทำการงาน เป็นทิศเบื้องต่ำ ๖. สมณ-พราหมณ์ เป็นทิศเบื้องบน

๑. ทิศเบื้องหน้า (มารดา บิดา) บุตรพึงบำรุงมารดา บิดาด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ท่านเลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ ๒. ทำกิจของท่าน ๓. ดำรงวงศ์สกุล ๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก ๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

๒. ทิศเบื้องขวา (อาจารย์) ศิษย์พึงบำรุงอาจารย์ด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ลุกขึ้นยืนรับ ๒. ด้วยเข้าไปคอยรับใช้ ๓. ด้วยเชื่อฟัง ๔. ด้วยอุปัฏฐาก ๕. ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยความเคารพ

๓. ทิศเบื้องหลัง (ภรรยา) สามีพึงบำรุงภรรยาด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยนับถือยกย่องว่าเป็นภรรยา ๒. ด้วยไม่ดูหมิ่น ๓. ด้วยไม่ประพฤตินอกใจ ๔. ด้วยมอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ ๕. ด้วยให้เครื่องแต่งตัว

เมื่อภรรยาได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยจัดการงานดี ๒. ด้วยสงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี ๓. ด้วยไม่ประพฤติล่วงใจผัว ๔. ด้วยรักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ไว้ ๕. ด้วยขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

๔. ทิศเบื้องซ้าย (มิตร) กุลบุตรพึงบำรุงมิตรด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยให้ปัน ๒. ด้วยเจรจาถ้อยคำอันไพเราะ ๓. ด้วยประพฤติ

ประโยชน์ต่อกัน ๔. ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ ๕. ด้วยไม่แกล้งกล่าวให้คลาดจากความจริง

เมื่อมิตรได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยรักษามิตรผู้ประมาทแล้ว ๒. ด้วยรักษาทรัพย์สมบัติของมิตรผู้ประมาทแล้ว ๓. เมื่อมีภัย เอาเป็นที่พึ่งพำนักได้ ๔. ด้วยไม่ละทิ้งในยามวิบัติ ๕. ด้วยนับถือตลอดถึงวงศ์วานของมิตร

มิตรปฏิรูป คือคนเทียมมิตร ๔ จำพวก คือ ๑. คนปอกลอก ๒. คนดีแต่พูด ๓. คนหัวประจบ ๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย

มิตรแท้ ๔ จำพวก คือ ๑ มิตรมีอุปการะ ๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๓. มิตรแนะประโยชน์ ๔. มิตรมีความรักใคร่

๕. ทิศเบื้องต่ำ (บ่าวผู้รับจ้างทำการงาน) นายผู้จ้างพึงบำรุงบ่าวผู้รับจ้างด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง ๒. ด้วยให้อาหารและรางวัล ๓. ด้วยรักษาพยาบาลในเวลาเจ็บไข้ ๔. ด้วยแจกของมีรสแปลกประหลาดให้กิน ๕. ด้วยปล่อยในสมัย

เมื่อบ่าว ผู้รับ จ้าง ได้รับ บำรุง ฉะนี้แล้ว ย่อม อนุเคราะห์นาย ผู้จ้างด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยลุกขึ้นทำงานก่อนนาย ๒. ด้วยเลิกการงานทีหลังนาย ๓. ด้วยถือเอาแต่ของที่นายให้ ๔. ทำการงานให้ดีขึ้น ๕. ด้วยนำคุณของนายไปสรรเสริญในที่นั้น ๆ

๖. ทิศเบื้องบน (สมณพราหมณ์) กุลบุตรพึงบำรุงสมณพราหมณ์ด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยกายกรรม คือทำอะไร ๆ ก็ประกอบ

ด้วยความเมตตา ๒. ด้วยวจีกรรม คือพูดอะไร ๆ ก็ประกอบด้วยความเมตตา ๓. ด้วยมโนกรรม คือคิดอะไร ๆ ก็ประกอบด้วยความเมตตา ๔. ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู คือ มิได้ห้ามเข้าบ้านเรือน ๕. ด้วยให้อามิสทาน

สังคหวัตถุ – การสงเคราะห์

พระพุทธศาสนาสอนหนักให้มนุษย์สงเคราะห์ช่วยเหลือกันให้มีอุปการะและปฏิการะตอบแทนกัน ตั้งแต่ในวงแคบภายในครอบครัวออกไปจนถึงคนอื่น ๆ แม้ไม่เคยรู้จักด้วยข้อธรรมที่เรียกว่า สังคหวัตถุ ถ้าไม่มีธรรมข้อนี้แล้ว โลกมนุษย์จะเสื่อมทราม แม้มารดาบิดาก็จะไม่ได้รับเคารพบูชาจากบุตร พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในสิงคาลสูตรนั้นว่า เอ เต โข สังคหา โลเก = ธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านี้ต้องมีอยู่ในโลก ๕ ประการ คือ

๑. ทาน – การให้ ให้ทรัพย์สิ่งของ ให้อภัย ให้คำแนะนำ
๒. ปิยวาจา – พูดด้วยคำไพเราะ ไม่พูดหยาบ ไม่พูดเท็จ
๓. อัตถจริยา – ประพฤติประโยชน์ต่อกัน
๔. สมานัตตตา – วางตนให้สม่ำเสมอ ไม่เย่อหยิ่ง

ฆราวาสธรรม – ธรรมของผู้ครองเรือน

พระพุทธศาสนา สอนให้มนุษย์มีสัมพันธ์อันดีต่อผู้เกี่ยวข้องติดต่อกัน ด้วยต่างมีธรรมที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม คือธรรมข้อควรปฏิบัติของผู้ครองเรือน ๔ อย่าง

๑. สัจจะ – ความจริง จริงต่อผู้อื่น จริงต่อตนเอง

๒. ทมะ – ความข่มใจ เมื่อยากได้ เมื่อโกรธ

๓. ขันติ – ความอดทน เมื่อลำบาก เมื่อพบกิเลสของผู้อื่น

๔. จาคะ – ความสละ สละกิเลสของตน สละทรัพย์สิ่งของให้ผู้อื่น

สมเด็จพระสังฆราช (กิตติโสภณมหาเถระ) ทรงนิพนธ์ฆราวาสธรรมให้ศิษย์ซึ่งพาภรรยามาเฝ้าถวายสักการบูชา และขอพระโอวาท ดังได้คัดมาลงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ฆราวาสธรรม

สัจจะ	ซื่อสัตย์แท้	ต่อกัน
ทมะ	ข่มจิตผัน	ผ่อนได้
จาคะ	สละปัน	ด้วยมิตร จิตนา
ขันติ	อดกลั้นไว้	สุขนั้นพลันสนอง

ธรรมทั้งสี่ประเสริฐเลิศนักหนา
ในโลกหล้าไม่มีเสมอเหมือน
งามสำหรับประดับผู้อยู่ครองเรือน
ขอจงเตือนจิตไว้ใฝ่ธำรง

อำนวยพร

ขอเดชไตรรัตน์เจ้า คุ้มครอง
บริรักษ์เธอทั้งสอง สุขพร้อม
พรซึ่งประสงค์ปอง โดยชอบ ธรรมนา
จุ่งสิทธิ์ดั่งจิตน้อม มนัสตั้งจำนงประสงค์.

ประโยชน์ตน

มีเจ้าพวกหนึ่งมาเฝ้ากราบทูลว่า ไม่อาจจะละการครองเรือนได้ ขอพระองค์ทรงสอนธรรมที่จะมีจะเป็นประโยชน์แก่เขาบ้าง พระพุทธเจ้าทรงเทศน์สอนด้วยบททิฏฐธัมมิกัตถะ และสัมปรายิกัตถะ

ทิฏฐธัมกัตถะ คือ ประโยชน์ตนในปัจจุบันมี ๔

๑. อุฏฐานสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยความขยัน ขยันในการทำงาน ขยันในการศึกษาเล่าเรียน ขยันในการทำดี

๒. อารักขสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยการรักษา รักษาทรัพย์สิ่งของ รักษาสุขภาพอนามัย รักษาความดี

๓. กัลยาณมิตตตา = คบคนดีเป็นมิตร หลีกจากมิตรเทียม

๔. สมชีวิตา = ใช้จ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอสมควร (ไม่จ่ายเกินได้)

สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ตนในอนาคตมี ๔

๑. สัทธาสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยความเชื่อ เชื่อตามเหตุตามผล เชื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

๒. สีลสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยศีล หมั่นสมาทานและระวังไม่ละเมิดศีล เพราะศีลทำให้กิริยาวาจาเรียบร้อย

๓. จาคสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยการสละ สละกิเลสของตนและสละทรัพย์สิ่งของให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. ปัญญาสัมปทา = ถึงพร้อมด้วยปัญญา คือความรอบรู้ รู้ข้อธรรมที่ควรประพฤติ รู้วิธีดำเนินชีวิตตนให้ถูกต้อง รู้วิชาให้เป็นสามารถในการงาน รู้วิธีที่จะดำเนินชีวิตและการงานให้ก้าวหน้าไปตามที่ชอบที่ควร

อิทธิบาท

อิทธิบาท คือคุณวิเศษให้สำเร็จ ๔ อย่าง ซึ่งผู้ใดอบรมให้มีบริบูรณ์ในตนแล้ว ย่อมจะทำจะเรียนอะไรให้สำเร็จสมประสงค์ด้วยดีในเรื่องที่ไม่เหลือวิสัย

๑. ฉันทะ ความพอใจ ชอบใจ น้อมใจชอบในเรื่องนั้น

๒. วิริยะ เพียรประกอบเรื่องนั้นไม่ย่อหย่อนท้อถอย

๓. จิตตะ เอาจิตใจจับอยู่แต่ในเรื่องนั้น

๔. วิมังสา หมั่นใคร่ครวญ ทบทวนเทียบเคียงในเรื่องนั้น ๆ

อิทธิบาทนี้ถ้าประกอบด้วยสมาธิเป็นสมาธิทธิบาท ย่อมจะทำจะเรียนให้สำเร็จได้ดีกว่าคนในฐานะเดียวกัน ในพุทธประวัติว่า ถ้าพระพุทธเจ้าเจริญอิทธิบาท ก็ย่อมมีพระชนม์ต่อไปได้ถึงกัปป คือต่ออายุได้อีก ๒๐ ปี

๖. สักกัตวา

พุทธโอสถ ธรรมโอสถ สังฆโอสถ

สักกัตวา พุทธะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
หิตัง เทวะมะนุสสานัง พุทธะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ทุกขา วูปสะเมนตุ เม

เพราะกระทำความเคารพพระพุทธรัตนะ อันเป็นดังโอสถ อันอุดมประเสริฐ เป็นประโยชน์แก่เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลายแก่ข้าพเจ้าด้วย ขอสรรพอุปัทวะทั้งหลายจงฉิบหายไป ขอทุกข์ทั้งหลายของข้าพเจ้า จงสงบไปโดยสวัสดี ด้วยเดชะแห่งพระพุทธเจ้านี้

สักกัตวา ธัมมะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
ปะริฬาหูปะสะมะนัง ธัมมะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ภะยา วูปะสะเมนตุ เม

เพราะกระทำความเคารพพระธรรมรัตนะอันเป็นโอสถอันอุดมประเสริฐ อันเป็นเครื่องระงับความกระวนกระวายแก่ข้าพเจ้าด้วย ขอสรรพอุปัทวะทั้งหลายจงฉิบหายไป ขอภัยทั้งหลายของข้าพเจ้าจงสงบไปโดยสวัสดี ด้วยเดชะแห่งพระธรรมนี้

สักกัต์ วา สังฆะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง สังฆะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ โรคา วูปะสะเมนตุ เม ฯ

เพราะกระทำความเคารพพระสังฆรัตนะ อันเป็นดัง โอสถอันอุดมประเสริฐ ควรเพื่อวัตถุอันเขานำมาบูชา ควรเพื่อวัตถุอันเขาต้อนรับแก่ข้าพเจ้าด้วย ขอสรรพอุปัทวะทั้งหลายจงฉิบหายไป ขอโรคทั้งหลายของข้าพเจ้าจงสงบไปโดยสวัสดี ด้วยเดชะแห่งพระสงฆ์นั้น

กรวดน้ำอุทิศแผ่ส่วนกุศล

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ กะเตนะ สัพพะปาณินัง
ปุพพะการีนะ ญาตีนัง มิตตานัง ปัตติ เม สิยา ฯ

(ภาวนา) ด้วยผลบุญที่ข้าพเจ้าทำวันนี้ ขออุทิศส่วนบุญนี้ให้สัตว์ทั้งหลาย ให้ถึงมารดาบิดาบุรพการีชน ให้ถึงญาติและให้ถึงมิตรทั้งหลายของข้าพเจ้าด้วย ทอญ ฯ

คำบูชาข้าวพระ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ ฯ

(แปลว่า) ข้าพระพุทธเจ้า ขอบูชาพระพุทธเจ้าด้วยโภชนะ แห่งข้าวสาลี อันสมบูรณ์ด้วยแกงและกับ พร้อมด้วยน้ำอันประเสริฐนี้

คำลาข้าวพระ

เสสัง มังคะลัง ยาจามิ ฯ

(แปลว่า) ข้าพระพุทธเจ้า ขอ (รับ) ส่วนอันเป็นมงคลที่เหลือ ฯ

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

(แปลว่า) ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร พร้อมทั้งของบริวารเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งภัตตาหาร พร้อมทั้งของบริวารเหล่านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต จีวะรานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ เอตานิ จีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

(แปลว่า) ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งจีวรทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ซึ่งจีวรทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง ปะฏิคคัณหาตุ ปะฏิคคะเหต๎วา จะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

(แปลว่า) ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ซึ่งผ้ากฐิน พร้อมทั้งของบริวารนี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งผ้ากฐิน พร้อมทั้งของบริวารนี้ แลครั้นรับแล้ว ขอจงกราลกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

คำชี้แจง

๑. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเก่าก่อนคริสต์ศาสนาและก่อนศาสนาอิสลาม สมัยนั้นยังไม่มีหนังสือแพร่หลาย พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมคำสอนด้วยพระวาจา หรือที่เรียกว่า พระพุทธพจน์จากพระโอษฐ ผู้ได้ฟังคำสอนนั้นก็ท่องจำเรื่องไว้ใช้สวดมนต์และปฏิบัติตาม ต่อมาจึงได้จารึกพระธรรมคำสั่งสอนและเรื่องของพระพุทธศาสนาลงเป็นตัวหนังสือแจกจ่ายกัน แพร่หลายไปตามนานาประเทศ ถึงแม้จะจารึกคัมภีร์เป็นหนังสือแล้วแต่การเล่าบ่น หรือท่องจำบทสวดมนต์อันเป็นพระธรรมคำสั่งสอนก็ถือว่าเป็นการสำคัญที่พุทธศาสนิกชนประพฤติสืบต่อ ๆ กันมาจนบัดนี้

คำว่า "สวดมนต์" มาจากสังวัธยายหรือสาธยาย เมื่อเป็นคำไทยว่าสวดก็หมายความถึงการท่องให้จำได้แล้ว แสดงด้วยวาจาออกมา อาการสวดจึงเป็นความรู้ประเภทสุตมยปัญญา ซึ่งแปลโดยพยัญชนะว่าฟัง แต่โดยอรรถความหมายก็คือฟังแล้วจำเรื่องไว้ได้ และสุตะนี้ก็ตรงกับคำว่าสุ ในองค์บัณฑิต ๔ คือ สุ.จิ.ปุ.ลิ. รวมความว่า คำว่าสวดหมายความท่องให้จำได้ แล้วกล่าวออกมาด้วยวาจา ส่วนคำว่า มนต์ (มนตรี) หมายถึง "คิดดี" อยู่ในส่วนจินตมยปัญญา เมื่อรวมกับคำว่าสวดเป็นสวดมนต์ ก็หมายถึงท่องให้จำคำสอนนั้นเอาไว้ คิดให้เห็น

ทางดีทางเสียตามคำสอน ดังนี้ คำว่า สวดมนต์ หมายความโดยย่อว่า "จำไว้คิด" เพื่อปฏิบัติตาม แล้วก็จะเกิดภาวนามยปัญญาตามมา ดังนี้การสวดมนต์จึงเป็นการศึกษา และปฏิบัติที่สำคัญ

๒. ชาวบ้านคนไทยเรานั้นมีธรรมเนียมปฏิบัติสวดมนต์ไหว้พระเป็นการประจำวัน โดยมีที่บูชาประจำบ้านไว้ทั่วกันด้วย บ้านเล็กมีเพียงหิ้งบูชา บ้านชั้นกลางมีตู้หรือโต๊ะบูชา บ้านใหญ่ก็มีห้องบูชาเป็นต้น

ที่บูชาพระตามบ้านคนไทยมีอยู่ทั่วไปนั้น นอกจากมีพระพุทธรูปแล้วมักจะมีโกศหรือโถอัฐิ บิดามารดา ปู่ย่าตายาย ซึ่งมีอุปการะเลี้ยงดูตนมาตั้งบูชาไว้ด้วย เพราะถือว่าเป็นพระของตน (ในคัมภีร์ท่านว่า มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร และในอนุสสติภาวนาท่านว่ามารดาบิดาเป็นเทวดาของบุตร เรื่องที่บูชาประจำบ้านของคนไทยนี้ นักประวัติศาสตร์ทางปกครองได้พิเคราะห์ว่า ชนชาติไทยแต่โบราณนั้นมีจำนวนมากอยู่ในประเทศจีน แต่ถูกชนชาติจีนซึ่งมีจำนวนน้อยกว่ารุกรานโดยรุกเงียบบ้างรุกด้วยกำลังบ้าง ชนชาติไทยต้องพ่ายแพ้และพากันอพยพลงมาตามลำดับ เหตุหนึ่งที่ชนชาติไทยต้องพ่ายแพ้ก็เพราะชนชาติจีนมีที่บูชาประจำบ้าน และมีความอดทนมานะพยายามดีกว่า ส่วนชนชาติไทยถือผีสางเทวดา แต่เมื่อชนชาติไทยได้อพยพเข้ามาตั้งอยู่ในดินแดนประเทศไทยนี้แล้ว จึงได้มีที่บูชาประจำบ้านและสวดมนต์ไหว้พระประจำวันกันขึ้น ซึ่งทำให้ชนชาติไทยมีความ

อดทน มีความคิดแนวเดียวกัน สามัคคีกันตั้งแต่ในวงการออกไปจนเพื่อนร่วมชาตินับถือเป็นภราดร แม้ศัตรูมีจำนวนมากกว่า คนไทยก็รวมกำลังกันต่อสู้เอาชนะได้ ที่บูชาประจำบ้านของคนไทยได้มีสืบมาจนบัดนี้ ซึ่งนักปราชญ์ได้ยกย่องว่าเป็นรากฐานความมั่นคงของชาติและเป็นวัฒนธรรมอันดีของไทย

การไหว้พระก่อนนอนนั้น ผู้ใหญ่ในครัวเรือนได้ฝึกสอนให้เด็ก ๆ ประพฤติสืบต่อกันมาว่า ก่อนนอนให้กราบหมอน ๕ ที, ทีที่ ๑ นึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทีที่ ๒ นึกถึงคุณบิดามารดา ทีที่ ๓ นึกถึงคุณครูบาอาจารย์ การกราบหมอน ๓ ทีก่อนนอนในทางธรรมะก็ถือว่าเป็นการบูชาบุคคลที่ควรบูชาเช่นนี้ เป็นมงคลอันอุดม การฝึกสอนให้เด็กกราบหมอน ๓ ทีก่อนนอนนั้น ถ้าได้ควบคุมให้ทำอยู่เสมอ ๆ จนติดเป็นนิสัยแล้วจะได้ผลดียิ่งขึ้น เพราะเมื่อเด็กไปเข้าที่คับขันหาอะไรหรือหาใครเป็นที่พึ่งไม่ได้ก็จะได้ใช้ภาวนาช่วยตัวเอง เมื่อฝึดหัดให้เด็กกราบหมอน แล้วก็เริ่มฝึกสอนให้สวดมนต์บท อิติปิโส ภควา ต่อไปด้วย

บทสวดมนต์นั้น คนไทยนับถือบท อิติปิโส ภควา ฯ ในธชัคคสูตร และถือว่าเป็นมนต์ศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองป้องกันภัยได้ด้วย ล่วงมาถึงสมัยนี้ก็ได้มีการฝึกสอนให้เด็กนักเรียนตามโรงเรียนแม้เพียงชั้นประถมศึกษาทั่วไปได้ฝึกหัด และสอนให้เด็กนักเรียนสวดมนต์บทนี้อยู่แล้ว ถ้าผู้ใหญ่ในครอบครัวได้ควบคุมให้เด็กของตนได้สวดมนต์บทนี้ก่อน

นอน ก็จะทำให้เด็กจำได้แม่นยำและเป็นมงคลแก่ตัวเด็กด้วย เมื่อโตขึ้นก็บวชเป็นพระตามประเพณีบวช ๓ เดือน หรือที่เรียกว่าบวชเป็นพระนวกะ ก็เพื่อละการครองเรือนอันมีธุระจุกจิกเป็นกังวลได้เข้าไปอยู่วัดฝึกหัดท่องสวดมนต์เพิ่มขึ้นเพื่อการศึกษาและปฏิบัติ ได้มาก บทน้อยบท สุด แต่ความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อไปเป็นทหารก็สวดมนต์บท อิติปิโส ภควา นั่นเอง อีกประการหนึ่งการสวดมนต์ภาวนาก็ถือว่าเป็นการได้บุญอีกด้วย ภาวนามัย–บุญสำเร็จด้วยการภาวนา คือทำให้ตนเองเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งต้องว่ากันยืดยาว ในที่นี้จึงขอให้เข้าใจไว้แต่เพียงว่าการสวดมนต์นั้นจัดเป็นการทำบุญในส่วน "ภาวนามัย" ซึ่งถือกันว่าสำคัญยิ่งกว่าการทำบุญอย่างอื่น ดังนี้ก็สมควรจะเริ่มฟื้นฟูประเพณีสวดมนต์ประจำบ้านขึ้นอีก เพราะ "ทาน ศีล ภาวนา สามประเภทเป็นเหตุให้จิตสถิตเสถียร"

๓. บทสวดมนต์ที่พระสงฆ์ไทยสวดอยู่ปัจจุบันนี้ ที่เรียกว่า ๗ ตำนาน ๑๒ ตำนาน ก็อยู่ในมนต์ที่มาจากลังกา ซึ่งตามตำนานกล่าวว่า เพราะพระมหากษัตริย์ที่ลังกา โปรดสั่งให้รวบรวมบทสวดมนต์ต่าง ๆ นั้น แล้วให้ พระสงฆ์ฝึก ซ้อม ท่องจำ ไว้สวด บ้าง และชักชวนให้ชาวบ้าน ข้าราชการและพวกในราชสำนักท่องจำสวดมนต์กันเองบ้าง แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ที่บ้านเป็นครั้งคราวคฤหัสถ์ก็จะได้มีโอกาสได้ฟัง แล้วนึกทบทวนบท สวดมนต์ ของตน ตามไปด้วยทำให้แม่นยำยิ่งขึ้น

พิธีกรรมทำบุญของชาวบ้านเรานั้น พระสงฆ์จะสวดมนต์บทต่าง ๆ และบทที่สำคัญเรียกว่าหมวดถวายพรพระมีอยู่รวม ๓ บทที่เรียกว่า อิติปิโส พาหุง ฯ มหากา ฯ หรือ ๑. อิติปิโส ภควา ฯลฯ ในธชัคคสูตร ๒. พาหุง ฯลฯ ในพุทธชัยมงคลคาถา และ ๓. มหากา ฯลฯ ในชัยปริตร ซึ่งชาวบ้านจะได้ฟังอยู่เสมอ จึงได้เลือกมาพิมพ์ในหนังสือนี้ พร้อมทั้งคำแปลต่อท้าย เพื่อผู้อ่านผู้สวดจะได้รู้ความหมายในคำบาลีนั้นด้วย

นอกจากนี้ความเห็นว่าคาถามงคลสูตร ซึ่งเป็นพระธรรมคำสั่งสอน ถึงข้อประพฤติดีและการปฏิบัติชอบรวม ๓๘ ประการนั้นพระสงฆ์ได้สวดในพิธีกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ และชาวบ้านก็ได้ท่องจำสวดมนต์บทนี้กันอยู่มาก จึงได้คัดมาเป็นบทที่ ๔ พร้อมทั้งบทที่ ๕ สิงคาลสูตร ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนเด็กหนุ่มชื่อสิงคาลมานพ ในเรื่องทิศทั้ง ๖ อบายมุข ๖ สังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น มนต์บทที่ ๕ นี้พระสงฆ์ไม่ได้สวดในพิธีกรรมของชาวบ้าน แต่เห็นว่าเป็นคำสอนให้คฤหัสถ์ปฏิบัติในทางธรรมจริยา เหมาะแก่เด็กหนุ่มหญิงสาว

๑. สวดมนต์บท อิติปิโส ภควา ฯลฯ ซึ่งคนไทยเราแต่โบราณมานับว่าเป็นเวทย์มนต์หรือคาถาอาคมศักดิ์สิทธิ์สามารถคุ้มครองป้องกันภัยได้ต่าง ๆ นั้น พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสสอนไว้เป็นคาถาในท้ายธชัคคสูตรว่า

เอวัมพุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว
ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส นะ เหสสะติ ฯ

(แปล) ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดระลึกถึงคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์อยู่อย่างนี้แล้ว ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ความขนลุกขนพองสยองเกล้าก็ดี จักไม่มีและจักหายไป

มีคนเป็นอันมากซึ่งตกอยู่ในที่คับขันเพราะผจญอันตราย หรือเพราะเกิดความกลัวแต่ไม่รู้จะอาศัยอะไรเป็นที่พึ่ง ก็ใช้ภาวนานึกสวดมนต์บท อิติปิโส ภควา ฯลฯ นี่เป็นที่พึ่งทางใจ และก็ผ่านอันตรายและความกลัวนั้นรอดมาได้อย่างประหลาดทั้งที่บางคนก็ไม่เชื่อถืออะไร แต่เมื่อถึงคราวเข้าที่คับขันก็อาศัยสวดมนต์ บทอิติปิโส ภควา ฯ นี่เอง

ในเรื่องนี้ ปัญญาชนย่อมพิจารณาประกอบหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งตามจิตวิทยาถือว่ามนุษย์ปุถุชนเรานี้ มีสัญชาตญาณแห่งความกลัวติดตัวมาทั่วกัน เป็นสันดานฝังอยู่ในจิตใต้สำนึก แม้จะได้ฝึกฝนอบรมให้เป็นคนกล้าอย่างไรก็ตาม แต่จะต้องมีประสพการณ์อยู่บ้างบางขณะหรือบางคราวถึงแก่เกิดความกลัวขึ้น แม้ไม่กลัวก็หวาดสะดุ้งขนลุกขนพองครั่นคร้ามขึ้นเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะจิตของเราหลอกตัวเราเอง การภาวนานึกถึงคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์เป็นการทำจิตของเราให้มีที่เกาะที่พึ่ง และพระพุทธเจ้าก็ทรงพระคุณวิเศษเป็นผู้ชนะทั้งปวง ตามสมญาว่าพระชินราชนั่นแล อนึ่งบุคคลที่ตกอยู่ในความกลัวความหวาดสะดุ้งนั้น ย่อมกระทำผิดทำกรรมอันเป็นคนชั่ว ความบาปได้ง่าย จึงมีคำสอนไว้ว่าในขณะที่มีความตกใจ ความกลัว ความ-

หวาดสะดุ้งไม่ควรคิดทำอะไร แต่ควรจะต้องภาวนาอบรมจิตให้หายจากความกลัว ความหวาดสะดุ้งนั้นเสียก่อน

อนึ่ง ท่านผู้ใดกลุ้มใจเพราะเหตุในครอบครัวก็ดี เพราะเหตุจากญาติมิตรก็ดี หรือเพราะเหตุแห่งการงานก็ดีคิดไม่ตกว่า จะทำอย่างไรดี จะแก้ไขอย่างไรดี ก็ได้มีผู้ทดลองตั้งจิตสวดมนต์บท อิติปิโส ภควาฯลฯ ได้ผลดีมา แล้วสวดไป ๓ จบ ๗ จบ ก็แล้วแต่เหตุการณ์ของคนนั้นให้จิตสงบได้ถึงความคิดว่า "ช่างมัน" แล้วลงนอนหลับเสียตื่นขึ้นมาก็จะรู้ผลดีด้วยตนเอง เพราะจิตใจจะปลอดโปร่ง ความคิดที่จะแก้ปัญหานั้นในทางใดดีกว่าก็จะผุดขึ้นมาเอง ส่วนผู้ที่กลุ้มใจแล้วดื่มสุรายาเมาก็ดี เที่ยวเตร่แก้กลุ้มก็ดี สิ่งเหล่านั้นเป็นอบายมุขเหตุแห่งเครื่องฉิบหาย เป็นการเพิ่มโมหะให้มากขึ้น จึงไม่เป็นผลดีแก่การแก้กลุ้ม ฉะนั้นผู้ที่ยังรักตัวรักครอบครัวอยู่จึงไม่ควรใช้สุรายาเมา และการเที่ยวเตร่แก้กลุ้ม แต่ควรใช้ปัญญา และกำลังจิตใจของตนเองเข้าแก้ตามเหตุแห่งความกลุ้มนั้น

๕. ท่านโบราณาจารย์ไทยเราถือว่า บทสวดมนต์ อิติปิโส ภควา ฯ เป็นของสำคัญใช้เป็นมนต์ขลังศักดิ์สิทธิ์ใช้คุ้มครองป้องกันภัยได้ต่าง ๆ นอกจากอักขระพยัญชนะ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้แล้วท่านโบราณาจารย์ได้ตบแต่งบทอิติปิโส ภควา ฯ ยักย้ายต่าง ๆ เรียกว่า อิติปิโส ระตะนะมาลา. อิติปิโส ธงชัย. อิติปิโส นะวะหระคุณ. อิติปิโสเต็มที่. อิติปิโสแปดด้าน. อิติปิโสเรือนเตีย หรือมงกุฎพระเจ้า อิติปิโสแปลงรูป. อิติปิโส ตรีไตรภพ. อิติปิโส นารายณ์เคายจักร.

อิติปิโส ร้อยแปด. และยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎกซึ่งท่านผู้เฒ่าผู้แก่นับถือกันมาจนบัดนี้ ก็มาจากบทอิติปิโสนั่นเอง อิติปิโสต่าง ๆ นี้รวมอยู่ในคัมภีร์กรรมฐานของโบราณท่านบอกอุปเท่ห์ หรือคุณวิเศษของบทและคาถานั้น ๆ ไว้ ด้วยว่าบทใดคาถาใดจะใช้ได้ผลวิเศษอย่างไร เช่น ว่าเมตตามหานิยมก็มี ป้องกันสัตว์ก็มี ขับไล่ภูตผีปีศาจก็มี ให้ชนะศัตรูคู่ต่อสู้ก็มี ให้แคล้วคลาดร้ายก็มี แม้ให้ชนะพนันก็มี คัมภีร์เหล่านี้จารึกอยู่ในสมุดข่อยบ้าง ใบลานบ้าง และบางบทก็จารึกอยู่ในใบลานทองคำ ซึ่งผู้เลื่อมใสนับถือได้คัดลอกสืบต่อ ๆ กันมา และได้มีผู้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มออกเผยแพร่ ผู้สนใจจะค้นดูได้ในหนังสือคัมภีร์กัมมัฏฐานทฤษฎีญาณรังษีของท่านเจ้าคุณ พระเทพญาณวิศิษฏ์ (ใจ ยะโสธร) แห่งวัดบรมนิวาสซึ่งท่านได้รวบรวมของเก่ามาพิมพ์ขึ้นไว้และอีกเล่มหนึ่งชื่อหนังสือ "อิติปิโสระตะนะมาลา และอิติปิโส กลบท" ซึ่งหม่อมเจ้าจิตรปรีดี ประวิตร กับ ม.ล. เหมือนจันทร์ ประวิตร พิมพ์แจกในงานศพท่านเหม ไกรฤกษ์ เมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๔๙๔ ซึ่งท่านเขียนคำนำไว้ด้วยว่า "หนังสืออิติปิโสระตะนะมาลา และอิติปิโสกลบทต่าง ๆ เป็นของเก่า ซึ่งท่านโบราณาจารย์ได้รจนาไว้ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะพิมพ์ขึ้นเพื่อแพร่หลายเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องการเพราะเวลานี้ได้มีผู้สนใจในทางนี้กันมาก การพิมพ์ได้ใช้ตัวอักษรตามแบบเก่าเพื่อให้อ่านง่าย, และเป็นการสงวนของเก่ามิให้สาบสูญไปในเวลานี้ทั้ง ๆ ที่วิทยาศาสตร์เจริญอยู่รอบด้าน ยังปรากฏว่า มีมากท่านที่หวนกลับมาเลื่อมใสในอิทธิปาฏิหาริย์

ต่าง ๆ อย่างที่ไม่เคยเชื่อถือมาแต่ก่อนด้วยเหตุดังกล่าวมา ทั้งเห็นว่าสิ่งทั้งหลายย่อมมีเหตุและผล เมื่อยังค้นหาเหตุไม่ได้ จะยังไม่เชื่อผลนั้นมิบังควร เพราะสิ่งใดที่เรายังไม่รู้ และยังไม่สามารถที่จะรู้ เราจะปฏิเสธว่าสิ่งนั้นไม่มีไม่ได้

อิติปิโส ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ยักย้ายมาจาก อิติปิโสพุทธพจน์ในธชัคคสูตร เมื่อพิจารณาโดยตลอดแล้วก็เห็นได้ว่าท่านมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ ๑. หลักแห่งการศึกษาและปฏิบัติท่านให้พยายามประพฤติตามเยี่ยงอย่างของพระพุทธเจ้า แม้จะรู้ว่าไม่อาจถึงขั้นสูงสุดก็เอาแต่เพียงเริ่มขั้นต้นก่อนและท่านก็สอนให้ประพฤติปฏิบัติตามขั้นตามฐานะของบุคคลโดยใช้คำสอนเข้าใจง่าย ๆ เช่นพระพุทธคุณบทที่ว่า "สุคโต" ซึ่งแปลงว่าไปดีนั้น ท่านหมายความว่าไปแล้วคนอยู่ข้างหลังก็ระลึกความดีของผู้ไป เพราะฉะนั้นผู้จะไปดีจึงต้องอยู่ดีด้วย อยู่ที่ไหนก็ไม่เบียดเบียนข่มเหงผู้อื่น แต่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายด้วยกำลังทรัพย์อยู่เสมอ ๆ

ประการที่ ๒ พระพุทธศาสนาถือว่าสมาธิเป็นของสำคัญเพราะสมาธิช่วยรักษาศีลให้บริสุทธิ์มั่นคง และสมาธิช่วยให้เกิดปัญญารู้ตามความเป็นจริง ท่านจึงบำเพ็ญสมาธิกัมมัฏฐานและสมาธิภาวนากันมาก การบำเพ็ญสมาธิกัมมัฏฐานนั้นต้องเว้นปลิโพธเครื่องกังวลห่วงใยต่าง ๆ และแสวงหาความสบายเพื่อจะได้ฝึกจิตของตนให้ตั้งมั่นได้สมาธิทิบาทต่อไป แต่จิตใจของคนเรานั้นดิ้นรนกวัดแกว่งเสไปหาเรื่องอารมณ์

ต่าง ๆ อยู่เสมอท่านเปรียบจิตมนุษย์เรานี้ซุกซนดุจลิงยิ่งเป็นคนมีอายุมากเคยมีลูกเมียแล้วได้ผ่านพบเหตุการณ์และบุคคลมามาก จิตใจของผู้นั้นก็แส่ไปหาเรื่องนอกตัวเองมากขึ้น การจะฝึกจิตให้เป็นสมาธิก็ยากขึ้น ท่านโบราณาจารย์จึงมีอุบาย และวิธีล้อมจิตโดยกำหนดให้สวดมนต์มาก ๆ เช่นกำหนดให้สวดมหาสติปัฏฐานและเจริญอนุสติภาวนามีพุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติเป็นต้น ซึ่งบทสวดมนต์ อิติปิโส ภควา ๆ ในธชัคคสูตร เป็นหัวข้อให้ระลึกถึงคุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์อยู่แล้วท่านก็แต่งขยายอธิบายความบ้าง ใช้เป็นเวทย์มนต์เสกคาถาอาคมได้ด้วย เรื่องการฝึกจิตให้เป็นสมาธิทิธิบาทนั้นจิตจะมีกำลังมาก และเป็นเรื่องใหญ่ควรศึกษากันอีกส่วนหนึ่ง

๖. ในการใช้เสกเป็นคาถาอาคมท่านใช้คำย่อเรียกว่าหัวใจมีอยู่หลายอย่าง นะ,โม,–พุท–ธา–ยะ เรียกพระเจ้า ๕ พระองค์บ้าง นะ,มะ,อะ,อุ, เรียกพระอิศวร ๔ ทิศบ้าง ในส่วนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็มีหัวใจพระรัตนตรัยว่า "อิ. สวา. สุ" เพียง ๓ คำเท่านั้นคือ "อิ" เป็นส่วนพระพุทธคุณ ๕๖ หมายความตั้งแต่อิติปิโส ภควา ไปจนถึง พุทโธ ภควาติ "สวา" เป็นส่วนพระธรรมคุณ ๓๘ ตั้งแต่สวากขาโต ไปจนถึง วิญญูหีติ. "สุ" เป็นส่วนสังฆคุณ ๑๔ หมายถึง สุปฏิปันโนไปจนถึง โลกัสสาติ เป็นต้น ย่อในส่วนพระพุทธคุณนี้ ท่านยังจัดเป็นองค์ ๙ เรียกว่า อิติปิโสนะวะหระคุณ คือคุณพระพุทธ ๙ ประการ มีหัวใจ ๙ คำว่า "อะ.–สัง.–วิ.–สุ.–โล.–ปุ.–สะ.–พุ.–ภะ.–" ทั้ง ๙ คำนี้

ท่านโบราณาจารย์ได้บอกอุปเท่ห์คุณวิเศษต่าง ๆ ไว้ตามที่คัดมาลงไว้ดังนี้ อะ. สัง. วิ. สุ. โล. ปุ. สะ. พุ. ภะ หัวใจพระพุทธคุณทั้ง ๙ คำนี้ท่านได้แต่งเป็นคาถาบรรยายไว้ด้วย ดังได้คัดมาไว้ต่อไปนี้

(อะ)

อาระกัตตา กิเลเสหิ, จะวาสะเนหิ โส มุนิ
สัพพะปูชาระหัตตา จะ, วิทิโต อะระหัง อิติ ฯ

(สัง)

สัมมา สามัณจะ สัจจานิ, พุทโธ จะ อัญญโพธะโน.
เตเนสะ สัมมาสัมพุทโธ, สัพพะธัมเมสุ จักขุมา ฯ.

(วิ)

วิชชาหิ จะระเณเหสะ, สัมมะเทวะ สะมาคะโต.
วิชชาจะระณะสัมปันโน, อุตตะโม เทวะมานุเส ฯ

(สุ)

สัพเพเก์ลสัปปะหาเนนะ, คะโต โส สุคะโต มุนิ.
สัมมา กาเยนะ วาจายะ, มนะสา สุคะโต คะโต ฯ.

(โล)

โลกัง วิภูตะโต สัพพัง, ญาเณนัญญะสิ สัพพะถา.
นาโถ โลกัสสะ สัมมาวะ, เตนะ โลกะวิทู ชิโน ฯ.

(ปุ)

สาเรตา นะระทัมมานัง, อะกุปปายะ วิมุตติยัง.
ตะโต อะนุตตะโร นาโถ, ปุริสะทัมมะสาระถิ ฯ.

อุปเท่ห์ หรือคุณวิเศษของอิติปิโสนะวะหระคุณ

พระอิติปิโส นวะหอระคุณมี
คุปเท่ห์และพิธี ทั้งเก้าบทท่านกล่าวมา
เสกใช้ได้มากมาย เลิศเหลือหลายจะพรรณนา
ลงตระกรุดลงผ้า ทั้งเสกแป้งและทำผง
ใช้ได้มากอนันต์ ลงเลขยันต์ทางอยู่คง
ตามเจตนาจง ระลึกตั้งภาวนา
นับถือมั่นกันได้ สมดังใจปรารถนา
ขอกล่าวพรรณนา แต่ย่อ ๆ พอสมควร
หนึ่งอยู่คงกะพัน อาวุธสรรพ์ทั้งมวล
เขี้ยวงาทุกขบวน อะสระพิษต่าง ๆ พันธุ์
ภูตผีปีศาจร้าย มิกล้ากรายทุกสิ่งอัน
คุณคนคุณไสยสรร- พะโรคภัยมิได้พาล
เสกน้ำทำน้ำมนต์ ประเสริฐล้นมหาศาล
ขับไล่ภูตผีพาล ลมเพลมพัดเป็นสัจจัง
ท่องบ่นมนต์อย่างย่อ น้อย ๆ พอจะเสกขลัง
เริ่มต้นแต่อะสัง วิสุโลปุสะพุภะเอย ฯ

(สะ)

โลกิเยหิ จะ อัตเถหิ, อะโถ โลกุตตะเรหิ จะ.
สัตถา เทวะมะนุสสานัง. สาสิตาเทวะมานุเส ฯ.

(พุ)

สัมพุชฌิตา จะ สัจจานิ, เกิลสะนิททาปะพุชฌิตา.
สัพพะโส คุณะวิกาสัมปัตโต พุทโธ นะรุตตะโม ฯ.

(ภะ)

ภาเคยนะ ภคะธัมเมหิ, สะมังคีจาตุโล มุนิ.
คะรุคาระวะยุตโต จะ, วิสสุโต ภะคะวา อิติ ฯ.

๗. ที่กล่าวกันว่ามงคล ๑๐๘ นั้น ในมงคลสูตร ท่านกล่าวถึงความประพฤติดีปฏิบัติชอบนับเป็นมงคลอันอุดมไว้เพียง ๒๘ ประการ แต่ท่านให้นับคุณพระพุทธ ๕๖ คุณพระธรรม ๓๘ คุณพระสงฆ์ ๑๔ รวม ๑๐๘ ถือเป็นมงคลและลูกประคำของผู้บำเพ็ญสมาธิกัมมัฏฐาน มิใช่พวงใหญ่นับได้ ๑๐๘ สำหรับนักภาวนาสวดมนต์ได้บทหรือคาถาละ ๑ เม็ด คุณพระพุทธ ๕๖ นั้น ท่านนับคำสวดมนต์บทอิติปิโส ภควา ถึง พุทโธ ภควาติ ได้ ๕๖ คำ คุณพระธรรมนับตั้งแต่ สวากขาโต ถึง วิญญูหีติ ได้ ๓๘ คำ คุณพระสงฆ์ท่านนับเพียง สุปฏิปันโน ถึง สาวกสังโฆ ได้ ๑๔ คำ รวม ๑๐๘ ท่านแต่งเป็นคาถาปัฐยาวัตเป็นคำนมัสการ คำละ ๑ คาถา คาถาละ ๓๒ คำ และท่านบอกอุปเท่ห์คุณวิเศษของคาถานั้นไว้ต่าง ๆ กัน

อิ

อิฏโฐ สัพพัญญุตะญาณัง อิจฉันโต อาสะวักขะยัง
อิฏฐัง ธัมมัง อนุปัตโต, อิทธิมันตัง นะมามิหัง ฯ

สวาก

สวากขันตัง สิวัง รัมมัง, สวากหะเนยยัง ธัมมะเทสันตัง
สวากหะเนยยัง ปุญญักเขตตัง สวากสภังนมามิหัง ฯ.

สุ

สุทธิสีเลหิ สัมปันโน, สุฏฐุปัตโตจะโยสังโฆ.
สุนทะโร สาสะนะธะรัง, สุนทะรัง ปะนะมามิหัง ฯ.

ความขลังความศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนต์ หรือคาถาอาคมนั้น ผู้มีประสพการณ์ได้พบเห็นด้วยตนเองก็เชื่อถือ ส่วนผู้ที่ไม่ได้พบเห็นด้วยตนเองก็มักจะไม่เชื่อถือเป็นธรรมดา แต่ก็ไม่ควรปฏิเสธว่าไม่มีความจริง เพราะความขลังความศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนต์คาถาอาคมนั้นอยู่ที่ตัวบุคคลผู้ใช้เป็นผู้นับถือเลื่อมใส และขณะใช้ก็มีจิตเป็นสมาธิตั้งมั่น ข้อสำคัญนั้นท่านว่า คาถาอาคมหรือเวทมนต์นั้นจะต้องมีอาจารย์ประสิทธิ์ให้ ไม่ใช่เห็นหนังสือก็ท่องจำเอาไว้หรือคัดลอกออกมาจากผู้อื่น ซึ่งใช้ไม่ค่อยได้ผล อย่างไรก็ตาม เวทมนต์คาถาศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ก็เป็นส่วนโลกิยและเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยงแท้แน่นอนเสมอไป ผู้ที่เชื่อถือก็ไม่ควรเชื่ออย่างงมงาย ควรจะยึดหลักกรรมดีกรรมชั่วเข้าประกอบไว้เสมอ

ที่นำเรื่องเหล่านี้มากล่าว ก็มีเจตนาเพียงเพื่อจะชี้แจงชักจูงให้ชาวบ้านเรานิยมสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน โดยเฉพาะสวดมนต์บท อิติปิโส ภควา ในธชัคคสูตร ซึ่งข้าพเจ้าได้ประสบผลดีด้วยตนเองมาแล้ว จึงอยากจะเผยแผ่แก่ท่านผู้อ่านบ้าง

ขอเจริญพรแด่ท่านผู้อ่านโดยทั่วกัน

ป.ส.

สวดมนต์ทำวัตรทุกฏฐ (ป.ส.)

สุ–จิ–ปุ–ลิ

แบบสวดมนต์ประจำสำหรับนักเรียนประจำก่อนนอน

(ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)

สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ (กราบ)

สวดคำนมัสการ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ หน กราบ)

อิติปิโส ภะคะวา (รับ) อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ (อะ–สัง–วิ–สุ–โล–ปุ–สะ–พุ–ภะ–) (กราบ)

สะวากขาโต (รับ) ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ (กราบ)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต (รับ) สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ (กราบ)

ชัยสิทธิคาถา

พาหุง (รับ) สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง
ครีเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เม ชะยะสิทธินิจจัง. (กราบ)

(จบระเบียบกรงหรวง)

(คาถา อิติปิโส ธงไชย)

เอวัมพุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว
ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส นะ เหสสะตีติ (อิ-สวา-สุ)

อาปายะมุขานิ นะ เสวะติ- ไม่เสพย์เหตุอันเป็นเครื่องฉิบหาย ๖ อย่างคือ

๑. ดื่มน้ำเมามีโทษ ๖

๒. เที่ยวกลางคืนมีโทษ ๖

๓. เที่ยวดูการละเล่นมีโทษ ๖

๔. เล่นการพนันมีโทษ ๖

๕. คบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษ ๖

๖. เกียจคร้านการงานมีโทษ ๖

มิตรเทียมมี ๔ จำพวก คือ ๑. คนปอกลอก ๒. คนดีแต่พูด ๓. คนหัวประจบ ๔. คนชักชวนคนในทางฉิบหาย

มิตรแท้มี ๔ จำพวก คือ ๑. มิตรอุปการะ ๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๓. มิตรแนะนำประโยชน์ ๔. มิตรที่มีความรักใคร่

ทิศเบื้องขวาอาจารย์ ศิษย์พึงบำรุงอาจารย์ด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยลุกขึ้นยืนรับ ๒. ด้วยเข้าไปคอยรับใช้ ๓. ด้วยเชื่อฟัง ๔. ด้วยอุปัฏฐาก ๕. ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยความเคารพ

เมื่ออาจารย์ได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕ คือ ๑. แนะนำดี ๒. ให้เรียนดี ๓. บอกศิลปวิทยาไม่ปิดบัง ๔. ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง ๕. ป้องกันภัยในทิศทั้งหลาย

ทิศเบื้องซ้ายมิตร กุลบุตรพึงบำรุงมิตรด้วยสถาน ๕ คือ ๑. ด้วยให้ปัน ๒. ด้วยเจรจาถ้อยคำไพเราะ ๓. ด้วยประพฤติประโยชน์ต่อกัน ๔. เป็นผู้มีตนเสมอ ๕. ด้วยไม่แกล้งกล่าวให้คลาดจากความเป็นจริง

เมื่อมิตรได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕. คือ ๑. รักษามิตรผู้ประมาท ๒. รักษาทรัพย์ของมิตรผู้

ประมาท ๓. เมื่อมีภัยเอาเป็นที่พึ่งพำนักได้ ๔. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ ๕. นับถือตลอดวงศ์วารของมิตร

เอเต โข สังคะหา โลเก– ธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านี้ต้องมีอยู่ในโลก ๔ ประการ

๑. ทาน การให้ทรัพย์สิ่งของ ให้อภัย ให้คำแนะนำ

๒. ปิยะวาจา พูดคำไพเราะ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดคำเท็จ

๓. อัตถะจะริยา ประพฤติประโยชน์ต่อกัน

๔, สะมานัตตะตา วางตนให้สม่ำเสมอต่อกัน

ทิฏฐะธัมมิกัตถะ ประโยชน์ตนในปัจจุบัน ๔

๑, อุฏฐานะสัมปะทา ถึงพร้อมด้วยความขยัน ขยันในการศึกษาเล่าเรียน ขยันในการทำงาน ขยันในการทำดี

๒. อารักขะสัมปะทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รักษาทรัพย์สิ่งของ รักษาสุขภาพอนามัย รักษาความดี

๓. กัลยาณะมิตตะตา การคบคนดีเป็นมิตร หลีกจากคนเทียมมิตร

๔.สะมะชีวิตา ใช้จ่ายเลี้ยงชีพแต่พอสมควร

อิทธิบาท ๔ คือคุณเครื่องทำให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ ชอบใจ ในสิ่งนั้น

๒. วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น

๓. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ

๔. วิมังสา หมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

ฆราวาสธรรม คือธรรมของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนมีธรรมประจำใจ ๔ ประการ

๑. สัจจะ ความจริง จริงต่อตนเอง จริงต่อผู้อื่น

๒. ทะมะ ความข่มใจ เมื่ออยากได้ เมื่อเกลียดโกรธ

๓. ขันติ ความอดทน เมื่อลำบากและอดทนต่อกิเลสของคนอื่น

๔. จาคะ ความสละ สละกิเลสของตนเอง สละสิ่งของแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น

คนดี ต้องมี ๑. ความซื่อ ๒. ความสัตย์ ๓. ความสุจริต ๔. ความขยันเป็นสำคัญที่สุด

พุทธศาสนสุภาษิต

๑. อัตตาหิ อัตตะโน นาโถ ฯ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน

๒. อัตตะนา โจทะยัตตานัง ฯ จงเตือนตนด้วยตนเอง

๓. วิสสาสา ปะระมาญาติ ฯ ความคุ้นเคยกันเป็นญาติสนิท

๔. ขันติ หิตะสุขาวะหา ฯ ผู้อดทนย่อมอยู่เป็นสุข

๕. วิริเยนะ ทุกขะมัจเจติ ฯ คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

๖. ปุญญะ กัมมา จะ สุคะติง ฯ ผู้ทำบุญย่อมได้สุคติสวรรค์.

(ตรวจน้ำอุทิศส่วนกุศล)

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ, กะเตนะ สัพพะปาณินัง, ปุพพะการีนะ-ญาตินัง, มิตตานัง เม สิยาฯ (หมอบบริกรรมภาวนา) ด้วยผลบุญที่ข้าพเจ้าทำแล้วนี้ ขอแผ่ส่วนบุญให้แก่สัตว์ทั้งหลาย ให้ส่วนบุญนี้ถึงบุพการี มีคุณมารดาบิดา และ .... เป็นต้น และให้ถึงญาติมิตรทั้งหลายของข้าพเจ้าด้วย เทอญ.

(ภาวนาและกราบหมอนก่อนนอนหรือตื่นนอน ๓ ที)

ที่ ๑ คุณพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์, เป็นที่พึ่งที่ระลึก

ที่ ๒ คุณมารดาบิดา, ช่วยลูกด้วย

ที่ ๓ คุณครูบาอาจารย์, ส่งเสริมลูกศิษย์ด้วย

ปัญจะมะราชูทิสะนะคาถา

(นำ) หันทะ มะยัง ปัญจมะราชูทิสะทะคาถาโย ภะนามะเสฯ

ธัมมิโก โย มะหาราชา ปัญจะโม จักกิวังสิโก
ญาโต ปะระมินทะมะหา-- จุฬาลังกะระโณ อิติ
สังขายะ สามะรัฏฐัสสะ สันธาตา จะ ทะยาลุโก
ปิโย จะ รัฏฐะวาสีนัง อัคคะสาสะนะกัมภะโก
พุทธาทิมามะโก เจวะ ภิกขูนัง อุปะการะโก
อัตถะกาโม หิเตสี จะ สาสะนัสเสวะ วุฑฒิยา

โส ตาทิสัตถะมาคัมมะ　　นานาชะนะมะโนหะรัง
ปัญจะมัปปะวิตตัง นามะ　　อารามัง อะภิการะยิ
สัพเพ มะยัง ยะตีภูตา　　อิธาราเม นิวาสิโน
ราชูปะถัมภะมันวายะ　　สัมมาสัมพุทธะสาสะเน
สิกขามะ ปะฏิปัชชามะ　　ยะถาสัตติ ยะถาพะลัง
มะยันทานิ สอจิตตา จะ　　สะฉันทา จะ ทะทามะ เส
ตัสสะ ราชาธิราชัสสะ　　ปัตติงวะ อะนุโมทิตุง
เย เย เทวา วิหาสัฏฐา　　รักขะกา จะ ยะสัสสิโน
เตสัง ปัตติญจะ ทัชชามะ　　อะนุโมทันตุ สัพพะโส ฯ

คำแปล

พระมหาราชเจ้าพระองค์ใด
ทรงสถิตเสถียรใน　　ทศพิธราชธรรมสัมมา
เสวยราชย์ลำดับที่ห้า
พระราชวงศ์สมญา　　จักรีอิรราชขยาดยิน
ทรงพระนามชาวเมืองเชื่องชิน
สมเด็จพระปรมิน–　　ทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระดำรงไทยรัฐสถาพร
ปกเกล้าชาวนคร　　ด้วยพระกรุณาบารมี
เป็นที่รักของประชาชี

ทั่วราชเมทนี เป็นอัครศาสนูปถัมภ์
พระทรงเลื่อมใสใฝ่ธรรม
เคารพนบย่ำ พระพุทธาทิรัตน์มหัศจรรย์
และทรงอุปการะแก่บรร–
พชิตศิษย์วัดสรรพ์ ศึกษาปฏิบัติจัดเจน
มีพระทัยใคร่ต่อสิ่งเป็น
ประโยชน์ร่มเย็น และแสวงสิ่งเอื้อเกื้อกูล
เพิ่มความจำเริญจำรูญ
บริสุทธิ์สมบูรณ์ แด่พระบวรพุทธศาสนา
สมเด็จพระมหาราชา
พระองค์นั้นทรงอา– ศัยประโยชน์เช่นนั้นอันงาม
จึงสถาปนาพระอาราม
เบญจมบพิตรนาม ดุสิตวนารามสร้อยสม
เป็นที่นำความรื่นรมย์
ใจเลื่อมใสนิยม มาแก่นานาประชาชน
ข้าพระพุทธเจ้าทุกคน
พำนักฝากตน ในพระอารามนี้เป็นประจำ
อาศัยพระบรมราชูปถัมภ์
ได้เรียนเพียรร่ำ ปฏิบัติตามธรรมคำสอน
ในศาสนาพระชินวร

เว้นบาปกิเลสบาง ตามสามารถตามกำลัง
บัดนี้ปวงข้าพระบาทประนัง
จิตน้อมพร้อมบัง- คมถวายพระราชกุศล
แด่ใต้ฝ่าพระบาท ณ เมืองบน
ทิพโสตโสภณ เพื่อทรงอนุโมทนา
เทพเจ้าเหล่าใดบรรดา
สถิตในเวหา และอารักขเทพยศยง
ปวงข้าตั้งจิตจำนง
ให้ส่วนกุศลจง อนุโมทนาด้วย เทอญ.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ประจักษ์การพิมพ์ ๑๐๐ ถนนวิสุทธิ์กษัตริย์ ตรอกบ้านหล่อ พระนคร
นายประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๓